

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildning
Lärarprogrammet, examensarbete 10 poäng

En studie om avhopp i moderna språk

Finns det skillnader i avhopp av moderna språk beroende på vilket språk som läses och vilka elever som läser det?

Sara Andersson, Evelina Johnsson

”LAU660”

Handledare: Marianne Molander Beyer

Examinator: Liss Kerstin Sylvén

Rapportnummer: HT06-2611-226

Abstract

Examinationsnivå: C-nivå - Korta lärarprogrammet, 10 p

Titel: En studie om avhopp i moderna språk - Finns det skillnader i avhopp av moderna språk beroende på vilket språk som läses och vilka elever som läser det?

Författare: Sara Andersson och Evelina Johnsson

Termin och år: HT06

Institution: Institutionen för pedagogik och didaktik

Handledare: Marianne Molander Beyer

Rapportnummer: HT06-2611-226

Nyckelord: moderna språk, avhopp, strategiska avhopp, steg, lärarroll

Sammanfattning: Även om både vårt samhälle, genom olika kanaler, dagligen påpekar det och det står i skolans kursplaner och dagens ungdomar själva säger det, så är kunskaper i språk inte något, som i praktiken, prioriteras bland Sveriges ungdomar. Eftersom vi båda är blivande språklärare var vi intresserade av att ta reda på varför gymnasieeleverna väljer att hoppa av sina studier i moderna språk.

Syftet med studien är att leta efter mönster bland de elever som har hoppat av sina moderna språk och deras tankar om språkstudierna. Vi ämnar använda våra resultat för att kunna motverka den höga andel avhopp av moderna språk som förekommer bland gymnasieelever.

Vi har använt oss av en kvantitativ enkätundersökning där 75 stycken gymnasieelever i Göteborgsregionen har deltagit, som alla går det naturvetenskapliga eller samhällsvetenskapliga programmet. Vi har även utfört tre kortare kompletterande intervjuer.

Resultat som kunde utläsas ur studien sammanfattas nedan i punktform

- Steg tre var det steg som överlag drabbades mest av avhopp, därefter kom steg ett.
- Det visade sig att tyskan var det språk som hade flest läraryten.
- I alla språken låg majoriteten av eleverna i genomsnitt på VG.
- Närmare tre fjärdedelar av alla deltagarna ansåg att de inte hade påverkats av någon annan i valet av språk.
- 58,2 % av samhällsvetarna hade strategiska skäl till att hoppa av sina språkval medan motsvarande siffra för naturvetarna var 42,1%.
- 88 % av alla respondenter ansåg att de skulle få nytta av språk senare i livet.
- Vi har inte kunnat finna någon skillnad språken emellan när det gäller den egentliga anledningen till avhopp från studier i moderna språk. Däremot har vi kunnat utläsa ett mönster bland våra deltagare som tyder på att ofta förekommande anledningar till avhopp är dåliga pedagoger samt tråkig undervisning.

FÖRORD

Även om både vårt samhälle, genom olika kanaler, dagligen påpekar det, det står i skolans kursplaner och dagens ungdomar själva säger det, så är kunskaper i språk inte något, som i praktiken, prioriteras bland Sveriges yngre del av befolkningen. Vi lever i ett alltmer mångkulturellt samhälle, där omfattningen av olika typer av kontakter med andra länder, kulturer och språk, dagligen ökar och där människor med kännedom om kulturer andra än sin egen samt språkkunskaper andra än engelskan, aldrig har varit hetare på arbetsmarknaden. Trots detta märks en negativ trend inom studierna av moderna språk på högstadie- samt gymnasienivå, bland de svenska ungdomarna. En stor del elever avbryter eller avslutar tidigt sina studier i andra språk än svenskan och engelskan och detta trots att de flesta är väl medvetna om hur deras framtida arbetsmarknad och samhället de lever i kommer att se ut med tanke på etnisk bakgrund, modersmål och kulturella skillnader.

Förhållandevis lite forskning förefaller ha gjorts inom det ovan nämnda problemområdet, och om möjligt ännu färre åtgärder har genomförts för att rätta till den uppenbarligen problematiska situationen som existerar i dagens svenska skolor. Vi ämnar härmed undersöka anledningarna till varför många elever hoppar av sina studier i moderna språk för att vidare kunna motarbeta dessa trender.

Både vad gäller text och innehåll har vi utformat större delen av examensarbetet gemensamt. Sammanfattningsvis har samarbetet oss skribenter emellan fungerat mycket bra då vi har kompletterat varandra. Sara är kunnig i ”datalayout” och har lätt för att få ner meningar på papper medan Evelina är duktig på att formulera sig korrekt. Våra snarlika ämneskombinationer har gjort att vi båda har känt att vi har brunnit för ämnet och därför har vi arbetat självständigt med visst stöd från vår handledare. De delar där vi kan urskilja våra insatser är:

Sara har: -skrivit litteraturgenomgången
                  -redovisat resultat
                  -kontrollerat att citat och referenser samt innehållsförteckning är korrekta

Evelina har: -skrivit metod och genomförande
              - valt ut viktiga citat från enkäterna
              - ansvarat för språklig granskning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Bakgrund	1
1.1. Inledning.....	1
1.2. Syfte.....	2
2. Litteraturgenomgång	5
2.1. Begreppsdefinitioner.....	5
2.2. Styrdokument.....	5
2.3. Tidigare forskning.....	6
3. Metod och genomförande	10
3.1. Metodval.....	10
3.2. Etiska aspekter.....	10
3.3. Utformning av enkät.....	10
3.4. Genomförande.....	12
3.5. Trovärdighet.....	13
4. Respondenter	14
5. Resultat	15
5.1. Vilka steg i respektive språk är mest drabbade?.....	15
5.2. Vilka språkval drabbas mest av lärarbyten.....	17
5.3. Hur skiljer sig språkens elever åt när det gäller betyg.....	18
5.4. Hur påverkas eleverna när de gör sina språkval?.....	19
5.5. Finns det en strategisk orsak till att vissa elever hoppar av språkstudier....	20
5.6. Hur ser de avhoppade eleverna på nyttan av språk?	21
5.7. Hur ser könsfördelningen ut bland de olika språkvalen	22
5.8. Tendenser till de vanligaste orsakerna till avhopp.....	23
5.9. Intervjuer.....	25
5.10. Sammanfattning.....	26
6. Diskussion	27
6.1. Brist på dokumentation.....	27
6.2. Steg.....	28
6.3. Lärarroll.....	29
6.4. Betyg.....	30
6.5. Påverkan.....	30
6.6. Strategi.....	31
6.7. Tråkighet samt svårighet.....	32
6.8. Önskan att läsa ett annat språk.....	32
6.9. Egentlig anledning till avhopp.....	33
6.10. Brister i enkäten och genomförandet.....	33
6.11. Slutsats.....	34
Källförteckning	35
Bilagor 1-7	37

FIGURFÖRTECKNING

1. Fördelning beträffande språkavhopp, steg och språk.....	16
2. Fördelning av lärarbyten beroende på språkval	17
3. Jämförelse mellan språkens elevers snittbetyg.....	18
4. Jämförelse gällande vilka språkelever som blivit påverkade av familj, av kompisar eller inte alls	19
5. Fördelning av elever som gjort strategiska avhopp beroende på kön.....	20
6. Fördelning av elever som gjort strategiska avhopp beroende på gymnasieprogram.....	21
7. Fördelning av elevers syn på nyttan av språk beroende på program	21
8. Fördelning av kön beroende på språkval	22

1. BAKGRUND

1.1. Inledning

Främmande språk blir allt viktigare att behärska i dagens Europa, med de gränsöppningar som dagligen sker. Det blir också enklare att resa och att få möjlighet till arbete utanför Sveriges gränser, både direkt efter gymnasiet och senare i livet. Med det engelska språket kommer vi långt men när det blir tal om arbete i andra länder än Sverige, krävs det ofta kunskaper i det nationella språket i fråga.

Att kunna använda flera språk är betydelsefullt för internationella kontakter, för en alltmer internationaliserad arbetsmarknad och för att kunna ta del av den snabba utvecklingen som sker genom informations- och kommunikationsteknik samt för framtida studier. Språkkunskaper behövs vid studier, vid resor i andra länder och för sociala eller yrkesmässiga kontakter av olika slag.¹

För att underlätta det europeiska samarbetet och stärka gemenskapen inom unionen, har Europarådet arbetat fram ett mål att varje EU-medlem, förutom sitt modersmål och engelska, även ska behärska ytterligare ett språk.² På skolverkets hemsida nämns det att vilket detta tredje språk är, inte är av vikt utan kan skilja sig åt, beroende på var man går i skolan. I de svenska skolorna är det vanligast att franska, tyska eller spanska studeras. Nedan följer Skolverkets förklaringar till varför urvalet av språk i vårt land ser ut som det gör:

I vissa delar av världen är franska det enda gemensamma språket. Kontakterna mellan Frankrike och Sverige har genom århundradena varit intensiva på det vetenskapliga och kulturella området. Det franska språket har stor betydelse inom EU. Franska har också varit ett viktigt språk i kommunikation av olika slag inom postväsendet, internationella organisationer och diplomati. Detta avspeglar sig i hög grad i det svenska ordförrådet där mängden ord av franskt ursprung är betydande. Även i dag har Sverige livliga förbindelser med olika franskspråkiga länder. Det franska språket vidgar perspektiven på den romanska kulturen och på andra franskspråkiga kulturer.

Spanska talas i många länder på flera kontinenter. Omkring 350 miljoner människor har spanska som modersmål och i Latinamerika är spanska det enda gemensamma språket. Till Sverige har sedan 1960-talet kommit ett stort antal invandrare med spanska som modersmål. Kunskaper i spanska ger möjligheter att ta del av en rik litteratur. I kontakter med den spanskspråkiga världen krävs såväl kunskaper i spanska som insikter i kulturella, sociala och politiska förhållanden.

Tyska är det största språket i Europa. Sedan medeltiden har de ekonomiska och kulturella kontakterna mellan Sverige och de tysktalande länderna haft stor betydelse. Bland annat har nya kulturyttringar ofta nått Sverige via dessa länder och det tyska språket. De båda språken har en till stora delar gemensam historia och det svenska ordförrådet är till stor del av tyskt ursprung. Kunskaper i det tyska språket ger tillgång till centraleuropeisk litteratur och kultur. Eftersom förmågan att använda engelska inte är lika utbredd i tysktalande länder som i Sverige kommer även i framtiden förmågan att kommunicera på tyska att vara nödvändig för såväl sociala som yrkesmässiga kontakter.³

I den svenska grundskolan kan vi idag se en stor skillnad, jämfört med för ett tiotal år sedan då det idag, är ungefär 80 % av alla elever i årskurs sex som börjar läsa ett modernt språk.⁴ På högstadiet idag finns det enbart ett alternativ till att välja språk och det är att välja svenskengelska, ett ämne som på många skolor erbjuds de elever med svårigheter i engelska

---

¹ Skolverket 1

² Dentler, S., Molander Beyer, M., Thorson, S. (2003)

³ Skolverket 1

⁴ Dentler, S., Molander Beyer, M., Thorson, S. (2003)

eller svenska. Dock visar statistik från Skolverket att många elever hoppar av sina språkstudier under högstadiet eller byter språk när de kommer till gymnasiet, vilket leder till att de enbart erhåller en liten kunskap i två språk istället för att kunna behärska ett språk betydligt bättre.⁵ På gymnasiet är eleverna ofta fokuserade på att få ihop sina programpoäng för att kunna få ett fullständigt slutbetyg när de tar studenten. Det har visat sig att ytterst få elever väljer språkkurser på gymnasiet om det inte är en obligatorisk del av programmet.⁶

Aldrig tidigare har elever pratat så mycket om att resa och skaffa sig utlandserfarenheter som nu, och aldrig har det varit en så bra merit som nu, att behärska andra språk utöver engelskan. Trots detta väljer eleverna bort de moderna språken.⁷ Dagligen blir vi informerade om vikten av att känna till andra kulturers språk och seder. Vi vet även att möjligheten till att få jobb, i många fall, ökar markant om sökaren är flerspråkig och hur dagens samhällen mer eller mindre kräver att vi har åtminstone viss kunskap i andra språk än vårt eget samt engelskan. Även om dessa är välkända faktum verkar elever i de svenska skolorna enbart dela denna uppfattning på ett teoretiskt plan men tyvärr inte i praktiken.

Moderna språk är modersmål i olika vitt skilda kulturer och många av dem är officiellt språk i flera länder. Utbildningen i moderna språk har som syfte att vidga perspektivet på omvärlden och på olika kulturer⁸.

Hur får vi eleverna att bli mer intresserade och villiga att läsa språk och varför är det så stora avhopp i studier i moderna språk? När de svenska eleverna väljer bort språk väljer de också bort de aktuella ländernas kulturer och förlorar därmed ytterligare en viktig del av sin utbildning och världsuppfattning.

1.2. Syfte

Mot bakgrund av att många elever väljer att hoppa av sitt förstaval av språk redan i första årskursen på gymnasiet och att många elever dessutom väljer ett annat språk än det de läste på grundskolan, vill vi med denna studie undersöka vilka orsaker det kan finnas till detta och om det finns några skillnader språken emellan. Vi vill också undersöka eventuella mönster mellan olika elever beroende på kön, gymnasieprogram och betygssnitt i förhållande till deras språkval. Är det så att ett visst språk har fler avhopp i steg tre eller ett annat språk har fler avhopp som beror på lektionsupplägget? Studien har också för avsikt att undersöka om det finns tendenser som styrker lärares tankar om avhopp i moderna språk. Bl.a. kommer det att tittas på det glapp som gymnasielärare upplever finns mellan de kunskaper eleverna bör ha med sig från grundskolan och de kunskaper som de faktiskt besitter.⁹ Oavsett om den ena skolformen borde höja sina krav eller sänka dem, finns här en möjlig orsak till avhopp. Elever som har legat på ett bra betyg på grundskolan kommer till gymnasiet där takten ökar och där det förväntas att eleverna ska ha med sig kunskaper som de inte har. Då får de svårt att hänga med och kan på så sätt tappa motivationen. Dessutom kommer eleverna ofta från olika skolor och har med sig olika mycket kunskap och grupperna kan därmed bli svårundervisade. Här kommer det att undersökas i vilket steg eleverna hoppar av språkvalet. Möjligen finns det en skillnad mellan språken.

---

⁵ Montalbán, F. Á., Albanesi, L. (2004)

⁶ Skolverket (2005). Språk-pm.

⁷ Skolverket 1.

⁸ Skolverket 1.

⁹ Thorson, S., Molander Beyer, M. & Dentler, S. (2003)

Enligt gymnasielärare på en skola i Göteborgsregionen finns det ett mönster bland de elever som väljer ett nybörjarspråk när det kommer till gymnasiet. En del av dessa elever har läst svensk-engelska på grundskolan och har av den anledningen inte någon vana av att studera moderna språk. Andra elever har läst språk tidigare men har "misslyckats" med detta och väljer därför att påbörja ett nytt. De verkar ofta tro att det nya språket ska skilja sig stort från tidigare språkstudier de haft, men de inser dock snart att språkstudierna inte skiljer sig särskilt mycket åt och därför tappar de motivationen.

Vårt huvudsyfte är således att:

- undersöka om det finns några mönster i anledningarna till avhopp, beroende på vilket språk eleverna har hoppat av ifrån.

Vårt delsyfte blir att se vilka dessa skillnader i sådana fall är. Nedan följer frågor som vi kommer att undersöka i förhållande till vårt huvudsyfte:

- Vilka steg i respektive språk är mest och minst drabbade av avhopp och varför tror vi att det är så?
- Vilka språk har flest lärarbyten?
- Hur ser betygssnitten ut på eleverna som har hoppat av respektive språk?
- Blir eleverna påverkade av andra i sitt val av språk?
- Väljer elever som går det naturvetenskapliga programmet, i större utsträckning än samhällseleverna, att hoppa av sina studier i moderna språk på grund av strategiska skäl?
- Hur ser de elever som hoppat av ett modernt språk, på sin egen nytta av att kunna ett språk?
- Hur ser könsfördelningen ut i respektive språk?
- Vad verkar vara den vanligaste anledningen till att eleverna hoppar av respektive språk?

Tanken med denna undersökning är att vi ska få fram fakta som gör att vi som blivande språklärare först och främst ska bli medvetna om de orsaker till avhopp som vi finner och förhoppningsvis också få en möjlighet att åtgärda åtminstone en del av de problem som orsakar det stora antalet avhopp i moderna språk, i vårt framtida yrkesliv.

När vi påbörjar detta arbete har vi ett antal hypoteser om hur vi tror att saker och ting ligger till och vad resultaten kommer att visa.

Eftersom vi båda är blivande spansklärare har vi framförallt en uppfattning om hur avhopp i spanska kommer att se ut, där vi tror att steg tre kommer att vara hårdast drabbat av avhopp då, till att börja med bytet mellan grundskola och gymnasium många gånger blir mycket stort. Dessutom tror vi att många elever uppfattar spanska som ett lätt språk i början men snart upptäcker att det, precis som de andra språken, snabbt kräver en hel del arbete. Framförallt spanskan verkar ha många obehöriga lärare och även en hel del lärarbyten, i synnerhet på grundskolan.¹⁰ Även om vi avser att undersöka avhopp på gymnasiet så tror vi att många lärarbyten, oavsett om det är på grundskolan eller gymnasiet, gör att elever i större utsträckning, hoppar av studierna i språket i fråga. Dessutom anser vi att lärarbyten eller

---

¹⁰ Lärarförbundet & Lärarnas riksförbund 1 (2006).

bristen på behöriga pedagoger gör att eleverna inte får med sig all den kunskap som de egentligen borde ha med sig efter steg två och därför får problem i steg tre. Vi tror även att läraren kan ha en viss roll i elevens val att hoppa av studierna i moderna språk.

Vi tror vidare att många av de elever som hoppar av sina studier i moderna språk är elever med ett relativt lågt betygssnitt. Vi menar också att det franska språkvalet anses vara ett svårt ämne och att de elever som väljer det inte har särskilt stora svårigheter i andra skolämnen. Med hänsyn till detta tror vi att de elever som har hoppat av detta språk kommer att ha höga snittbetyg. Även det tyska språkvalet tror vi uppfattas som svårt, med komplicerad grammatik, och därför tror vi att även elever som har hoppat av detta kommer att ha höga betygssnitt. Vidare tror vi att de elever som har hoppat av spanska kommer att ha lägre betygssnitt än de tidigare nämnda språken. Detta tror vi beror på att dessa språk uppfattas som de enklare av de moderna språken och då väljs av elever med större svårigheter i skolan. Italienskan har vi ingen direkt uppfattning om hur utfallet kommer att bli i denna fråga.

Att ungdomar blir påverkade av sin omgivning när det gäller diverse val i livet, är något som är allmänt känt. När det gäller påverkan från andra i sina språkval, antar vi att framförallt de elever som läser spanska påverkas av sina kompisar och troligen även en hel del av media. Franska antar vi att fler elever väljer efter påverkan från familj och likaså tyska. Det italienska språkvalet har vi ingen uttalad uppfattning om i denna fråga men vi tror inte att någon större andel av eleverna har blivit påverkade av familj.

Vi tror att flickor är mer benägna att läsa språk och tycker att det är roligare än vad pojkar gör. Därför menar vi att fler pojkar hoppar av språken av strategiska skäl då de inte finner de lika stimulerande. Vi är också av uppfattningen att natureleverna kommer att vara strateger i större utsträckning än de elever som går samhällsprogrammet, eftersom eleverna på det naturvetenskapliga programmet, enligt oss, är mer karriärsinriktade och betygsfokuserade än andra elever på gymnasiet. Därmed tror vi att de elever som går det naturvetenskapliga programmet oftare kommer att ha hoppat av sitt moderna språk på grund av att de anser att det skulle vara lättare att välja ett annat ämne för att kunna uppnå ett högre betyg, än de elever som går det samhällsvetenskapliga programmet. Av samma anledning som ovan, tror vi att natureleverna är mer benägna att fortsätta sina språkstudier om de skulle få mer poäng för dem, vilket under förra regeringen låg som ett förslag i denna nya gymnasieskola. Vi tror däremot att natureleverna ser en större nytta av att kunna språk i sina framtida yrken än samhällseleverna.

Vi tror också att vissa språk är relaterade till vissa kön. För det första är vi av uppfattningen att fler flickor än pojkar vill läsa franska och italienska och därför tror vi att färre flickor hoppar av dessa språk. Vi tror att fler pojkar än flickor vill läsa tyska och det kommer då att resultera i att färre pojkar hoppar av. Slutligen tror vi att ungefär lika många flickor som pojkar vill läsa spanska och därför kommer det vara lika många som hoppar av från båda könen.

Vi tror att de vanligaste anledningarna till avhopp av moderna språk är att många elever anser att språkundervisningen är tråkig samt att en hel del också väljer borta dessa ämnen av strategiska skäl. Vi hade också en tanke om att eleverna kanske valde att hoppa av ett modernt språk för att de egentligen skulle vilja läsa ett annat språk som skolan dock inte erbjuder.

2. LITTERATURGENOMGÅNG

I denna del av arbetet kommer vi att börja med att ta upp begreppsdefinitioner. Anledningen till detta är att det redan i litteraturgenomgången kommer att tas upp en del viktiga begrepp som vi vill förklara för läsaren i ett så tidigt stadium som möjligt, för bästa förståelse. Därefter följer en genomgång av skolans styrdokument i förhållande till undervisning i moderna språk och slutligen presenteras en del som behandlar tidigare undersökningar som berör studier i moderna språk.

2.1. Begreppsdefinitioner

Avhopp är ett begrepp som vi använder oss av igenom hela detta arbete. Att hoppa av sina språkstudier innebär i vårt fall att eleven antingen väljer att hoppa av studierna mitt i ett steg, dvs. inte fullföljer kursen denne har påbörjat. Det kan också innebära att eleven i fråga väljer att inte fortsätta sina språkstudier efter avslutat steg, även om det finns möjligheter att gå vidare till nästa steg. Denna definition kan naturligtvis te sig vag då exempelvis de elever som läser det naturvetenskapliga programmet enbart måste läsa 100 poäng av ett modernt språk i gymnasiet och sedan är fria att avsluta sina studier i dessa ämnen om de så önskar. De kan däremot välja att fortsätta läsa språk inom elevens val. Vi ville dock ha med dessa elever också eftersom även de väljer bort språk av någon anledning.

När vi talar om *strategiskt avhopp* syftar vi på de avhopp som sker på grund av att eleven väljer att avsluta sina moderna språkstudier för att istället kunna få ett högre betyg i ett annat ämne. De väljer med andra ord bort språket för att de anser att det är för svårt eller kräver för mycket arbete för att uppnå ett högt betyg och tycker därför att det är enklare att läsa något annat ämne istället.

I vår enkät, finns alternativet *svensk-engelska* med bland språkvalen. Detta är ett ”ämne” som eleverna kan välja på högstadiet ifall de har svårt för engelska eller svenska. På så vis får de mer hjälp med de ämnen de redan har och behöver då inte läsa ett modernt språk. Skulle de inte klara av studierna i moderna språk kan de också byta till svensk-engelska.

Begreppet *steg* använder vi oss av på samma sätt som det definieras enligt skolverket.¹¹

2.2. Styrdokument

Det första som står i kursplanerna i moderna språk är att eleverna ska lära sig språket för att kunna kommunicera.¹² De flesta som läst ett språk i skolan känner inte nödvändigtvis igen detta som ett framträdande moment i undervisningen, vilket inte är så konstigt då detta fanns med först i de nya kursplanerna som kom ut år 2000. Tanken är att det viktigaste ska vara att eleven ska kunna använda språket i vardagliga situationer¹³. Ändå ser många språkklassrum fortfarande idag ut som de gjort i alla år; elever som sitter still i sina bänkar och rabblar verb, läser glosor och översätter meningar. Generellt sett är läxorna många och arbetsbördan stor i

---

¹¹ Skolverket 1

¹² Skolverket 1

¹³ Skolverket 1

jämförelse med många andra ämnen.¹⁴ Allt eftersom åren går kan eleverna fler ord och verb men känner att de fortfarande inte har någon användning för språket då de inte kan prata. Att hjälpa eleverna att få ett så pass kommunikativt språk som möjligt kräver mycket av läraren och då detta synsätt är förhållandevis nytt blir det samtidigt ett moment som många språklärare inte har fått någon utbildning i.

Vidare skriver skolverket att för att kunna kommunicera är det viktigt med vokabulär och för att inte bli missförstådd och för att kunna kommunicera korrekt krävs att eleven har ett bra uttal och även viss grammatisk grund och förståelse att stå på.¹⁵ Fokus ska dock inte läggas på dessa moment utan det allra viktigaste är att eleven försöker och vågar prata och skriva. Det är också viktigt att eleverna övar mycket på uttal för att de människor med målspråket som modersmål ska kunna förstå dem så bra som möjligt, och att de studerandena övar upp sin stavning för att kunna kommunicera skriftligt.¹⁶ Dessutom nämns det att eleven ska öva upp sin förmåga att kunna göra sig förstådd trots att denne t.ex. inte kan det exakta ordet. Detta kan övas upp genom att eleven har sina egna strategier för att få fram det han eller hon menar, utan rätt ord.¹⁷ Eleverna ska också ha en förståelse om hur det går till att lära sig språk och på så sätt förstå hur de själva lär sig och hur andra människor kan lära sig för att underlätta vidare språkstudier.

De olika kompetenser som ingår i en allsidig och kommunikativ förmåga har sin motsvarighet i ämnets struktur. Till dessa hör förmåga att behärska språkets form dvs. vokabulär, fraseologi, uttal, stavning och grammatik. /.../ När de egna språkkunskaperna inte räcker till behöver eleven kompensera detta genom att använda strategier som omformuleringar, synonymer, frågor och kroppsspråk. /.../ En ytterligare kompetens är medvetenhet om hur språkinläring går till.¹⁸

I styrdokumentet nämns också att det inte enbart är språkfärdigheten som ska läras ut, utan eleverna ska också lära sig om andra kulturer för att öka sin medvetenhet och förståelse för sin omvärld. ”Utbildningen i moderna språk har som syfte att vidga perspektivet på omvärlden och på olika kulturer.”¹⁹ En av lärarnas viktigaste uppgifter handlar om att lära eleverna att bli bra samhällsmedborgare och att uppnå en hög interkulturell kompetens, dvs. förståelse för andra kulturer och människor och respektera dessa.²⁰

Nytt för moderna språk är också att studierna idag är indelade i sju olika steg.²¹ Eleverna börjar på steg ett och inom vissa program på gymnasiet kan de komma upp till steg sju. Anledningen till detta byte är att det ska bli tydligare internationellt sett att se var elevens språkkunskaper ligger. I den europeiska språkportfolion finns sju steg där elev och lärare skattar hur eleven ligger till språkmässigt och sedan fungerar den som ett redskap vid t.ex. utlandsstudier eller jobbsökningar.²² Då alla medlemsländer har samma portfolio och samma steg ska detta material kunna underlätta då arbetsgivare enkelt kan se hur de sökande ligger till i målspråket.

---

¹⁴ Thorson, S., Molander Beyer, M. & Dentler, S. (2003)

¹⁵ Skolverket 1

¹⁶ Skolverket 1

¹⁷ Skolverket 1

¹⁸ Skolverket 1

¹⁹ Skolverket 1

²⁰ Lpf 94

²¹ Skolverket 1

²² Council of Europe

2.3. Tidigare forskning

Vi svenskar har länge varit på det klara över att vårt eget språk inte räcker långt utanför vårt lands gränser och kanske är det därför som vi alltid har varit öppna för att lära oss andra språk.²³ Att ge språken en starkare ställning och vikt i våra samhällen är något som Europarådets språkpolitiska program framhåller.²⁴ De moderna språkens ställning i grundskolan ska ha stärkts tack vare Lpo 94 medan samma ämnen har visat sig fått mindre betydelse på gymnasiet.

Enligt en rapport utförd av forskare på pedagogiska institutionen vid Göteborgs universitet, ska varje EU-medborgare ha som mål att behärska två främmande språk förutom sitt modersmål. Detta innebär i vårt land att alla ska kunna svenska och engelska och sedan ha studerat minst ett språk till upp till steg fyra.²⁵ För de medborgare som har ett annat modersmål än svenska är de därmed redan bekanta med ett tredje språk och har därför ingen skyldighet att studera ytterligare ett språk. De mest populära språken att studera och lära sig förutom engelskan, som är obligatorisk, är tyska, franska, spanska, italienska och ryska men vilka språk som ska erbjudas på varje enskild skola är upp till beslutsfattarna på plats att bestämma.²⁶ Europarådet ändrade skolplanerna år 2000 till att språken skulle kunna studeras i sju steg.²⁷ Steg ett och två i moderna språk studeras i dagens svenska skolor både i grundskolan och i gymnasiet, medan steg tre till sju endast går att studera på gymnasiet. 80 % av högstadieeleverna väljer ett modernt språk, resterande 20 % väljer svensk-engelska.²⁸ Av de elever som väljer ett modernt språk hoppar nästan en tredjedel, det vill säga drygt 25 %, av språkvalet under årskurs sju eller åtta. På gymnasienivå var det under perioden 2001-2002 endast 20 % av alla elever i Sverige som fick betyg i ett modernt språk.²⁹ Nämnas bör dock att alla gymnasiala program inte kräver att eleverna väljer ett modernt språk och för att få en bättre möjlighet att läsa vidare efter studenten, väljer eleverna andra, mindre krävande ämnen än språk. År 2001 var det enligt Skolverket endast 23,5 % av alla gymnasieelever som fick betyg i steg fyra. Av dessa procent var det 1,6 % i spanska, 7,2 % i franska och 14,7 % i tyska. Det går att jämföra dessa uppgifter med samma års siffror gällande steg ett där 19,2 % av eleverna som studerade moderna språk, fick betyg. Då var det istället spanskan som stod för den största andelen med 8,5 %, tyskan för 7,3 % och franskan för 3,4 %. Studien visade också att av alla de elever som läst moderna språk på grundskolan var det endast 33 % som fick betyg i steg fyra eller högre, vilket återigen bevisar att eleverna väljer att avbryta språkstudierna innan de behärskar språken.³⁰ Majoriteten av eleverna väljer ett nytt språk på gymnasiet istället för att fortsätta med det språk de har läst på grundskolan. Det populäraste nybörjarspråket är italienska men vilket språk som än väljs så är avhoppet många. Studien visade också att 32 % av alla elever i moderna språk, hoppade av och av dessa stod det samhällsvetenskapliga programmets elever för 2/3 delar och det naturvetenskapliga programmet för resten. Vidare var tyska det språk som flest elever hoppade av ifrån på steg fyra medan franskan var det språk med minst avhopp vid samma steg. Den främsta orsaken till att eleverna hoppade av var, enligt studien, att språkstudierna tog för mycket tid. Därefter kom skäl som hade med undervisningen att göra och vidare orsaker som hade med läraren att

---

²³ Montalbán, F. Á., Albanesi, L. (2004)

²⁴ GY 2007

²⁵ Dentler, S., Molander Beyer, M., Thorson, S. (2003)

²⁶ Skolverket 1

²⁷ Skolverket 1

²⁸ Thorson, S., Molander Beyer, M. & Dentler, S. (2003)

²⁹ Thorson, S., Molander Beyer, M. & Dentler, S. (2003)

³⁰ Thorson, S., Molander Beyer, M. & Dentler, S. (2003)

göra och till sist kom orsaker som handlade om taktik. Av resultaten antyds att elever fortfarande inte skulle välja språk även om de fick mer poäng för det, för att lättare komma in på eftergymnasiala studier.³¹ Många elever menade att det i språkstudierna fanns ett för stort hopp mellan grundskolans undervisning och gymnasieskolans och att de av den anledningen valde bort det gamla språket för att slippa plugga extra mycket för att komma ikapp. Nämnas bör att den främsta orsaken till avhopp på grundskolan var relaterat till läraren.

Enligt en undersökning som Skolverket utförde 2002, hade moderna språk haft den största ökningen någonsin av elever, samtidigt som många av eleverna dock hoppade av efter en tid.³² Anledningen till detta ansåg de vara skillnader mellan elevers och lärares språksyn. De menade att lärarna fortfarande hade samma inställning som tidigare om vad det innebär att studera ett språk med allt vad det medför av grammatik och rabbling. Eleverna däremot hade förändrat sin syn till en mer användbar språkkunskap, möjligen på grund av dagens resmöjligheter. Många har planer på att åka iväg och resa efter gymnasiet och då är det extra viktigt att kunna ytterligare ett språk förutom engelskan. Ungdomar vill kunna kommunicera, inte veta allt om grammatik och termer utan helt enkelt tillgodogöra sig användbar kunskap.

Förutom de elever som avbryter sina studier trots att kursen inte har avslutats, avslutar många elever även sina språkstudier efter grundskolan och hoppar istället på ett nytt språkval i gymnasiet. Problemet med detta är att eleverna inte får några djupa kunskaper inom ett språk utan de får endast ytliga kunskaper inom flera. Detta leder inte bara till att eleverna saknar fördjupade kunskaper utan också till att färre elever är behöriga att läsa språk på universitet och högskolor då dessa kräver att eleven läst steg 3.³³ Anledningen till detta tycks vara det system som vi idag använder oss av i Sverige, för att söka in till eftergymnasiala studier. På nybörjarnivå är de moderna språken enklare och eleverna har större möjlighet att få höga betyg än om de kommer upp på högre nivåer inom ett språk, vilket gör att de väljer att många gånger enbart läsa de två första stegen av ett språk.

År 2003 gjorde Skolverket ännu en omfattande studie bland både elever, föräldrar, lärare och beslutsfattare, på grundskole- samt gymnasienivå för att försöka hitta orsaker till att elever hoppar av de moderna språken.³⁴ Resultaten visade att majoriteten hoppade av språken av samma anledningar. Eleverna kände antingen att de inte hängde med längre eller så tyckte de att det var tråkigt och av den anledningen hellre ville bli bättre på engelska. För att förstå varför det hade blivit tråkigt behövde eleverna försöka förklara vad de hade haft för förväntningar på språket när de valde språkval men detta kunde de inte svara på. Av de tillfrågade eleverna hade ingen hoppat av språkvalet för att istället kunna välja språket på gymnasiet. Däremot svarade många att de inte behövde lära sig språket nu utan istället kunde åka iväg senare och lära sig det i målspråkslandet istället för i skolan.³⁵ Det var också många som svarade att undervisningen hade blivit rörig och tråkig när de fått en vikarie eller till och med bytt vikarie. I studien fick även beslutsfattare svara på hur de såg på språkvalen och avhopp. Bland annat såg många det som ett problem att hitta behöriga vikarier och höll då med eleverna om att vikarier kunde vara en orsak till avhopp. På gymnasienivå såg många beslutsfattare att det var just av taktiska skäl som elever hoppar av språkvalen och en lösning på detta skulle, enligt dem, kunna vara att språkvalen skulle ge mer poäng.³⁶ Gymnasielärare

---

³¹ Thorson, S., Molander Beyer, M. & Dentler, S. (2003)

³² Myndigheten för skolutveckling (2003)

³³ Montalbán, F. Á., Albanesi, L. (2004)

³⁴ Edlert, M., Bergseth, E. (2003)

³⁵ Edlert, M., Bergseth, E. (2003)

³⁶ Edlert, M., Bergseth, E. (2003)

i moderna språk ansåg att många elever som kommer till gymnasiet och skulle börja i steg tre inte hade kunskap nog att egentligen börja där och att de av den anledningen senare hoppade av språkvalet när de insåg att det blev för svårt. Dessutom tyckte lärare att fel signal skickades ut till elever, när det på högstadiet är möjligt att välja bort språk, till skillnad från andra ämnen. Detta trodde de gör att elever lägger mindre vikt vid att välja ett språk. Det som föräldrarna såg som en viktig förutsättning för att eleverna inte skulle hoppa av språkvalen var att det är behöriga lärare och vikarier som motiverar eleverna genom omväxlande undervisning och att det ska vara små grupper. Dessutom såg de en anledning till avhopp i den attitydförändring som dagens barn har, genom att de känner efter mer än tidigare generationer och därför lättare ger upp i motgångar.³⁷

Enligt Inger Enkvist, professor vid Lunds Universitet beror det minskade intresset och elevernas bortval av eller avhopp från språk på de förändringar som gjordes i svensk språkutbildning under 1990-talet.³⁸ En av de mest negativa förändringar som gjordes var att låta de moderna språken bli ett tillvalsämne. I tillvalslistan fanns dans, teater, sport och språk. Eftersom eleverna får betyg i sina tillval och intagningskraven till högskolorna hela tiden ökar, krävs det att eleverna får så höga betyg som möjligt, och får de då möjlighet är det klart att majoriteten väljer att få högst betyg för minst arbetsbörda. Dessutom hamnar oftast tillval i början eller i slutet av dagarna och i längre pass vilket passar mer praktiska tillval men passar sämre för t.ex. språk. Dessutom menar Enkvist att det i och för sig krävs att elever inom vissa program väljer ett visst antal språkpoäng men att det inte finns någon ”morot” för att alla de poängen väljs i samma språk. En samhällselev måste läsa språk i två år men den kan läsa ett språk i ettan och ett annat språk i tvåan. Många elever på samhällsvetenskapligt och naturvetenskapligt program har för avsikt att läsa vidare och behöver höga betyg.³⁹ Idag finns det i deras val att läsa nybörjarspråk en klar betygsvinst då det krävs mindre kunskap i steg ett av ett språk än i steg tre. Enkvist menar att alla dessa faktorer kommer att leda till att Sverige kommer att ha mycket få personer med användbara kunskaper i andra språk än engelska.

Slutligen har det spanska språkvalet haft den största ökningen av elever på bekostnad av tyskan, som tidigare varit ett starkt språk i Sverige då målspråkslandet ligger så pass nära.⁴⁰ Under 2000 – 2002 minskade det tyska språkvalet med 14 procent medan det spanska språkvalet vinner cirka en procent varje år sedan det blev ett alternativ. Idag har det spanska språkvalet fler elever än både franskan och tyskan, vilket är en enorm vinst om man har i åtanke att spanskan inte fanns som språkval för drygt tio år sedan.⁴¹ Anledningar till ökningen beror bland annat på att många elever verkar anse att spanskan verkar roligare och lättare än de andra språken. Sedan ser många gymnasielever en nytta i spanskan då de vill ut och resa efter studenten och många söker sig till spansktalande länder. För många svenskar framkallar det spanska språket positiva associationer då det i oräknliga fall förknippas med sol, bad, sangria och glada människor.⁴²

---

³⁷ Edlert, M., Bergseth, E. (2003)

³⁸ Enkvist, I., (2005) s. 38-43

³⁹ Enkvist, I., (2005) s. 38-43

⁴⁰ Montalbán, F. Á., Albanesi, L. (2004)

⁴¹ Montalbán, F. Á., Albanesi, L. (2004)

⁴² Montalbán, F. Á., Albanesi, L. (2004)

3. METOD OCH GENOMFÖRANDE

3.1. Metodval

Vi valde att använda oss av en respondentundersökning då denna metod, enligt Peter Esaiasson, professor i statsvetenskap, är den metod som används om forskaren vill veta vad var och en av svarspersonerna tänker om något och sedan leta efter mönster i dessa resultat.⁴³ Då vi var intresserade av att se om det fanns någon typ av mönster i avhopp, beroende på vilket språk eleverna hade hoppat av, var vi överens om att enkäter vore den mest givande undersökningsmetoden. Med andra ord är det en frågeundersökning som ligger som grund för vårt arbete. Denna metod ger ett stort underlag i fråga om deltagare och dessutom kan respondenterna fylla i enkäten anonymt utan att känna press från någon annan, med tanke på vad de skriver. Vi ville även undvika de så kallade intervjuareffekter som annars kan uppstå. Vår tanke var också från början att denna undersökningsmetod skulle ta minst tid i förhållande till antalet deltagare den skulle ge, något som dock visade sig vara enbart delvis riktigt. Även om det hade varit intressant att göra flertalet samtalsintervjuer, var detta inte något genomförbart alternativ för oss, framförallt på grund av tidsbrist. Nackdelen med enkäter som undersökningsmetod är att de ofta enbart ger ett ytligt resultat där det är svårt att urskilja djupare eller mer komplicerade vinklar av problemet.⁴⁴ För att till viss del åtgärda detta problem och dessutom få mer information att bygga vår undersökning på, valde vi att även göra ett litet antal korta intervjuer, baserat på frågorna i enkätundersökning, med några av respondenterna.

3.2. Etiska aspekter

Vi ansåg inte att de etiska aspekterna var varken avsevärt många eller svåra och därför valde vi att enbart kontakta rektorerna på respektive skola för att få ett godkännande från dessa. Då vi skulle gå in och avbryta lektioner talade vi givetvis också med de berörda lärarna för att kontrollera att det inte störde deras undervisning för mycket, exempelvis med prov eller läxförhör. Naturligtvis var vi även noga med att informera eleverna om att deltagandet i undersökningen var frivilligt och dessutom anonymt. Skälen till elevernas avhopp kan givetvis skifta men eftersom en del elever kan uppfatta sitt avhopp i moderna språk som ett personligt misslyckande då de inte har lyckats fullfölja kurser i ämnet, kan det vara känsligt att ge sig till känna. Av denna anledning ansåg vi det vara angeläget att eleverna skulle förstå att de inte på något sätt skulle kunna gå att identifieras genom enkäten eller vår uppsats. Bortsett från detta fann vi inte några skäl till att vidta ytterligare etiska åtgärder.

3.3. Utformning av enkät

Innan vi kontaktade skolor där vi kunde utföra vår enkätundersökning, var vi tvungna att utforma enkäten vi skulle använda oss av. För att få så tydliga svar som möjligt valde vi att utforma majoriteten av frågorna med fasta svarsalternativ. På så vis skulle det senare vara enklare att jämföra de olika deltagarnas svar. I en del av fallen var svarsalternativen på frågorna enbart *ja* eller *nej* medan vi i andra frågor använde oss av skalor. Vi är medvetna om

---

⁴³ Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Wängnerud, L. (2003) s.254

⁴⁴ Holme, I. M., Solvang, B. K. (1997) s.14

att de frågor med skalor innebär en del uppfattningsproblem när det gäller nivåskattningar, eftersom åsikter om vad som är mycket och litet samt bra och dåligt alltid ställer till problem i forskningssammanhang. Vi anser dock att dessa skillnader troligtvis inte spelar en väsentlig roll i just vårt sammanhang, men vi vill ändå påpeka att det naturligtvis kan finnas en viss uppfattningsskillnad i dessa fall. Bakom varje fråga på enkäten har vi en tanke och dessa resonemang förklaras snart här nedan. Vi ville emellertid först prova enkäten på elever, innan vi använde oss av den i vår undersökning, detta för att upptäcka eventuella oklarheter i frågorna eller upplägget av enkäten i sin helhet. Då det visade sig att elever som har hoppat av studier i moderna språk inte är helt lätta att lokalisera, bestämde vi oss för att utföra vår pilotundersökning på ett antal studenter på Pedagoggen i Göteborg istället, för att inte slösa för mycket tid på detta men ändå åtminstone få några utomstående åsikter om utformningen av enkäten.

Vi inledde med en fråga om kön för att eventuellt kunna se om det fanns någon signifikant skillnad mellan pojkar och flickor i vidare delar av enkäten. Se bilaga 1. Fråga 2a, 2b samt 2c berörde språkstudier på högstadiet, om dessa studier har slutförts eller också avbrutits och vad betyget i detta språk hade varit. Denna fråga var vi intresserade av då vi ville se om det kunde finnas ett samband mellan elever som hoppade av ett modernt språk på gymnasiet och vilket språk de studerat i grundskolan. Vi ville också se om det fanns en majoritet av de avhoppande eleverna som i grundskolan hade studerat svensk-engelska.

I fråga nummer 3 ville vi veta vilket språk respondenterna hade hoppat av under gymnasietiden för att sedan kunna leta efter mönster språken emellan. Osökt så handlade följande fråga om i vilket steg av sina studier de tillfrågade hoppade av det moderna språket. Här var vi bland annat intresserade av att se om steg tre var mer drabbat av avhopp än andra steg, då bytet mellan högstadiet och gymnasiet kan spela roll. Vi var även intresserade av att se om många respondenter hoppade av sina språkstudier redan under det första steget och i så fall följaktligen tappade intresset för språket i fråga, eller upplevde det för svårt, i princip direkt.

I fråga nummer 5 undrade vi om deltagarna hellre hade velat läsa ett annat språk än det de hade valt. Detta ville vi undersöka delvis eftersom deras motivation kunde påverkas av om de inte fick läsa det språk de egentligen ville men även för att eventuellt kunna utläsa om de tillfrågade faktiskt verkade intresserade av språk, bara inte just språket i fråga, eller om de verkade tycka att det inte spelade någon större roll. Nästa fråga berörde byte av lärare under språkstudierna. Det har talats en hel del om brist på behöriga lärare i framförallt spanska.⁴⁵ Byte av lärare kan göra att eleverna tappar flödet och intresset i språket så i nästa fråga ville vi veta om läraren spelade någon roll när det gällde avhoppet i språket ifråga. Om det visade sig att läraren spelade stor roll ville vi också veta vilken sorts roll denne spelade samt varför. Fråga nummer 8 och nummer 9 handlade om respondenternas attityd till stimulansen samt svårighetsgraden i språkstudierna. I nästa fråga undrade vi om extra resurser, det vill säga om mera hjälp med språkstudierna, hade gjort att respondenten hade valt att inte hoppa av språket i fråga. Många språkgrupper kan ofta bestå av elever som ligger på mycket olika nivåer vilket medför att det kan vara svårt för de svaga eleverna att hänga med i undervisningen. I nästa fråga, frågade vi om hur mycket respondenterna ansåg att de var tvungna att läsa när de studerade språket. Det finns en koppling mellan tiden som läggs ner på ett ämne och uppfattningen samt resultatet i detta. Vi ville sedan undersöka om någon hade påverkat deltagarna i deras val av språk eftersom detta skulle kunna visa på om intresset för språket var

---

⁴⁵ Lärarförbundet & Lärarnas Riksförbund

deras eget eller om det kunde vara så att de hade valt det på grund av någon annan och kanske därför saknade motivationen redan från början. Detta skulle i så fall kunna vara en möjlig orsak till avhopp.

Språk värderas för tillfället inte speciellt högt på gymnasiet, varken av lärare eller av elever och det har därför talats om att språken ska ge mera poäng, något som dock ej är genomfört ännu.⁴⁶ Därför ville vi i fråga nummer 12 veta om respondenterna ansåg att denna förändring skulle ha gjort någon skillnad i deras attityd till språkstudier. Aningens kopplat till denna fråga var nästa fråga som handlade om strategiskt avhopp. Språkstudier kräver i regel en hel del läsande, i många fall mer studerande än andra ämnen.⁴⁷ För att uppnå ett högt betyg måste eleverna lägga ner relativt mycket tid på språket. När vi frågade om respondenterna trodde att de skulle ha någon nytta av språk senare i livet ville vi se om deltagarna ens tyckte att det var nödvändigt att läsa språk eller om de ansåg att det var ett onödigt ämne. Därefter frågade vi om vad respondenterna trodde var deras egentliga anledning till språkavhoppet. Vi ville också fråga om deltagarnas modersmål, då detta exempelvis kan göra att en del elever väljer modersmål istället för ytterligare ett nytt språk. När vi sedan frågade om vilket program respondenterna läste var detta bland annat kopplat till att de elever som läser det naturvetenskapliga programmet inte behöver läsa mer än 100 poäng språk. Slutligen ville vi veta vilka betyg deltagarna hade i kärnämnen. Detta ansåg vi vara väsentligt eftersom en av våra hypoteser var att en stor del av de elever som läser spanska har låga betyg i allmänhet.

3.4. Genomförande

När enkäten väl var färdig var det dags att söka upp skolor i Göteborgsregionen för att på så vis få tag på de elever vi behövde för vår enkätundersökning. Via Göteborgs kommun fick vi en lista över de gymnasieskolor som finns i Göteborg, samt adresser och telefonnummer till dessa. Vi valde att börja med att ringa runt till de olika skolorna för att på så sätt få tag på de personerna som skulle kunna hjälpa oss. Det visade sig till en början vara mycket svårt att få kontakt med skolorna. Nästa problem var att få tag på de personer på skolorna som hade uppgifter om de elever vi var intresserade av. I många fall blev vi omringkopplade till diverse rektorer, lärare m.fl. utan att egentligen få fram någon användbar information över huvudtaget. Efter att ha försökt med både telefonsamtal och mailkontakt utan större resultat, sökte vi i en del fall upp skolorna för att försöka få tag på personerna ifråga på plats. Detta visade sig vara ännu svårare, då flertalet av de skolor vi kontaktade, inte förde någon dokumentering över de elever som hade hoppat av sina språkstudier och det således inte fanns någon person vi kunde vända oss till. Ytterligare en aspekt som gjorde att undersökningen fördröjdes var att vi naturligtvis, av etiska skäl, var tvungna att kontakta rektorerna på respektive skola för att få deras godkännande om att utföra undersökningen. Även detta visade sig vara svårare än vi hade trott.

Då det var svårt att få tag på den information vi behövde tog vi även kontakt med några skolor som ligger strax utanför Göteborg, för att få in den mängd data vi behövde. Slutligen fick vi kontakt med fyra stycken skolor som hade möjlighet att hjälpa oss och det är respondenter från dessa skolor som vår undersökning baseras på. På en av skolorna fick vi språkgruppslistor för de tre senaste läsåren för att sedan själva, genom uteslutningsmetoden, se vilka elever som inte hade fortsatt sina språkstudier. Efter att ha jämfört listorna och tittat

---

⁴⁶ GY 2007

⁴⁷ Thorson, S., Molander Beyer, M. & Dentler, S. (2003)

på schema för den gällande terminen, valde vi att söka upp ett antal av de klasser som visade sig ha många elever som hade hoppat av. På två skolor sökte vi upp ”extra” språkgrupper där de elever som hade hoppat av ett annat språk hade ”samlats”. Det var enbart på en skola som vi fick kontakt med en person som omedelbart letade upp ett antal klasser med flertalet elever som hade hoppat av sina studier i moderna språk och veckan därpå blev vi inbjudna att gå in de sista 10 minuterna på två lektioner med dessa klasser för att utföra enkätundersökningen.

Då vi var aningens oroliga över att respondenterna inte skulle skriva tillräckligt mycket på de öppna frågor vi hade med i enkäten, valde vi att även samtala med tre av respondenterna för att se om dessa hade något att tillägga till det de redan hade skrivit i enkäten eller om de hade några andra tankar kring sitt avhopp i moderna språk. Samtalen varade i 5 till 10 minuter där svarspersonerna fick tala mer eller mindre fritt kring ämnet medan vi ibland bad dem att utveckla sina svar.

Efter att ha samlat in det enkätunderlag vi behövde började vi bearbeta materialet. Här ville vi utföra ett antal jämförelser mellan de olika språken och de olika frågorna i enkäten. Vi valde i detta skede av undersökningen att fokusera på de respondenter som hade hoppat av studier i antingen franska, spanska, italienska eller tyska. Då underlaget av deltagare vi hade i de resterande språken var så pass litet ansåg vi att det inte skulle vara möjligt att genomföra en meningsfull analys av dessa. För att kunna sammanställa våra resultat i ett statistikprogram var vi tvungna att koda de svarsresultat vi hade erhållit. Det enda i denna kodningsprocess som egentligen är värt att nämna är den del som berör betygen respondenterna skrev att de hade fått i kärnämnen. Här omvandlade vi betygen IG, G, VG samt MVG till ett värde av 0, 1, 2 och 3. Dessa räknade vi därefter ihop för att sedan kunna räkna ut ett medelvärde för respektive deltagare. Detta medelvärde var vi vidare tvungna att runda av för att kunna jämföra de olika deltagarnas resultat. När vi hade utfört de analyser vi var intresserade av var det dags att börja analysera de resultat vi hade fått fram. Här tittade vi på de siffror vi hade fått fram och tolkade sedan dessa resultat i förhållande till våra frågeställningar samt hypoteser.

3.5. Trovärdighet

När man utför ett arbete av undersökande karaktär är det av vikt att analysera hur pass trovärdigt genomförandet och resultaten är, eller kommer att vara, och hur tillförlitliga slutsatser vi därefter kan dra av de svar vi får in av våra respondenter. Det sägs att forskare bör eftersträva ett resultat i sina undersökningar som kan generaliseras, det vill säga appliceras på hela den aktuella populationen, inte enbart på deltagarna som undersökts, med andra ord urvalsgruppen. Ännu en gång hänvisar vi till bristen på resurser och tid, då vi konstaterar att vår undersökning troligtvis inte kommer att gå att generalisera och gälla för alla gymnasieelever i Sverige som har hoppat av sina studier i moderna språk. Vi tror dock att resultaten i vår undersökning kommer att visa förhållandevis bra, hur avhoppet ser ut i Göteborgsregionen, och elevernas egna tankar kring detta.

4. RESPONDENTER

Vår population var gymnasieelever i Sverige då vi vill undersöka hur avhoppen från moderna språk ser ut just på gymnasienivå. Eftersom vi hade begränsade resurser samt begränsad tid valde vi att använda oss av gymnasieskolor i Göteborgsregionen som vårt urval. Då det var svårt att få kontakt med skolorna resulterade detta slutligen i att vi enbart använde oss av fyra olika gymnasieskolor i undersökningen. Dessa skolor har enbart valts ut på grund av att de var de enda som hade möjlighet och vilja, att ge oss den information vi behövde. Sammanlagt har vi använt oss av 75 stycken respondenter varav vi intervjuade tre stycken av dessa. Av deltagarna gick 55 stycken på det samhällsvetenskapliga programmet medan de resterande 19 stycken gick på det naturvetenskapliga programmet. Anledningen till att vi enbart har med elever från ovan nämnda program beror på att dessa program är de enda där språkpoäng ingår som en obligatorisk del. Det var också enklast att lokalisera dessa elever då klasserna från dessa program nästan alltid är störst och flest. Även om det går att läsa språk på andra program också, valde vi de naturvetenskapliga samt de samhällsvetenskapliga programmen av bekvämlighetsskäl för att fortast få ihop en så stor grupp respondenter som möjligt. I vår urvalsgrupp har vi med 15 stycken, det vill säga 20 % elever med annat modersmål än svenska. 36 stycken av deltagarna var flickor medan 39 stycken var pojkar. 9 stycken av respondenterna hade hoppat av studier i tyska, 12 stycken studier i franska, 37 stycken studier i spanska, 12 stycken studier i italienska, 1 person studier i japanska samt 1 person studier i ryska. Se bilaga 2.

De kriterier vi använde oss av för att eleven skulle vara behörig att delta i undersökningen var att han/hon hade hoppat av sina studier i moderna språk, någon gång under sin gymnasietid.

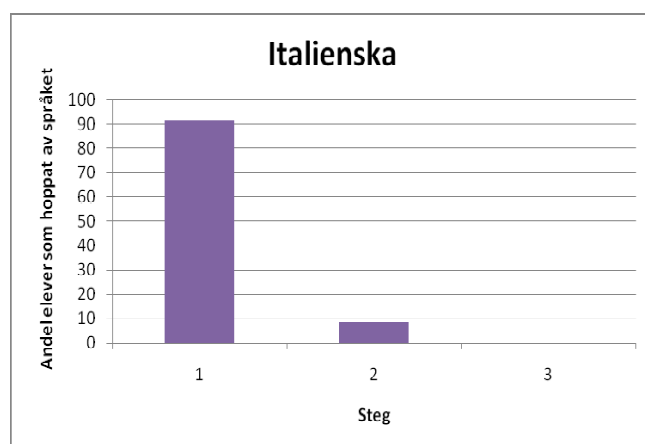
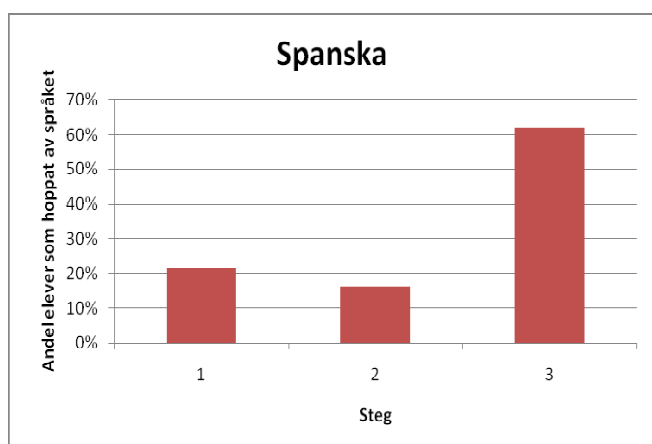
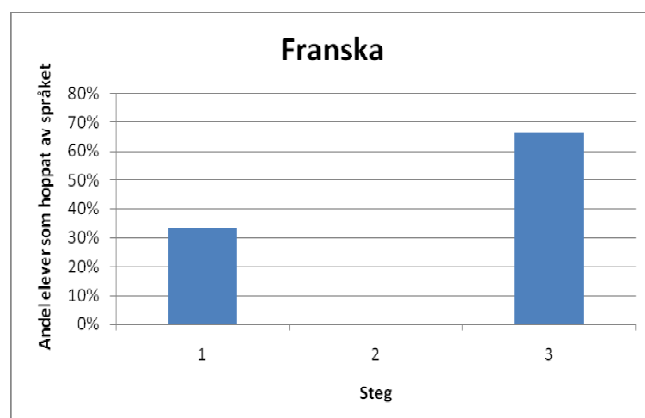
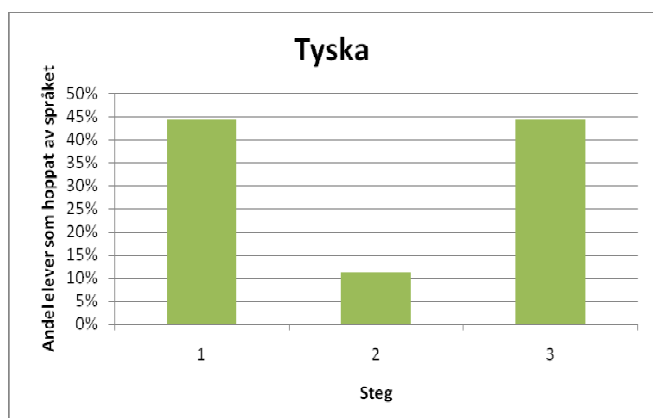
5. RESULTAT

Delvis av utrymmesskäl samt även på grund av brist på relevans, har vi valt att lägga ett antal av våra tabeller som är av mindre signifikans i bilagor, efter arbetet. Vi valde att utföra ett relativt stort antal analyser, grundade på vår enkätundersökning. De analyser som inte var direkt anknutna till våra hypoteser har vi därför enbart redovisat utanför arbetet. Redovisningen av resultaten kommer här nedan att följa ordningen på frågeställningarna som tidigare redogjorts för i syftet (sid 3). Första delen av resultaten redovisas i form av korta förklaringar av de resultat som tabellerna visar. I den senare delen belyses elevernas åsikter med hjälp av citat och slutligen redovisas resultaten från intervjuerna. Antalet elever som vi har använt oss av i denna studie är 75 stycken varav tre av dessa blev intervjuade.

5.1. Vilka steg i respektive språk är mest drabbade av avhopp?

Vi var intresserade av att se hur avhoppet var fördelade över stegen i de olika språken. Här ville vi bland annat se om det fanns några samband mellan olika steg och olika språk. Som tabell 1.1 visar har våra respondenter som läste tyska hoppat av sina studier lika ofta i steg ett som i steg tre. Franskastudierna verkade vara mer drabbade av avhopp i steg tre (66,7 %) än i steg ett (33,3 %) men där låg däremot avhoppet i steg två på 0 %. När det gäller spanskan så visade det sig att avhoppet var närmare tre gånger så många på steg tre (62,2 %) jämfört med på steg ett (21,6 %) medan 16,2 % hoppade av studierna på steg två, vilket gör att vi kan behålla vår hypotes. Av våra deltagare som hade studerat italienska, hade nästan alla hoppat av sina studier i steg ett (91,7 %) medan de resterande hade hoppat av i steg två. Att italienskans avhopp ligger i steg ett och två är inte särskilt märkligt då det är ovanligt att läsa italienska på grundskolan och då eleverna som mest behöver läsa 200 poäng språk räcker det att läsa till och med steg två.

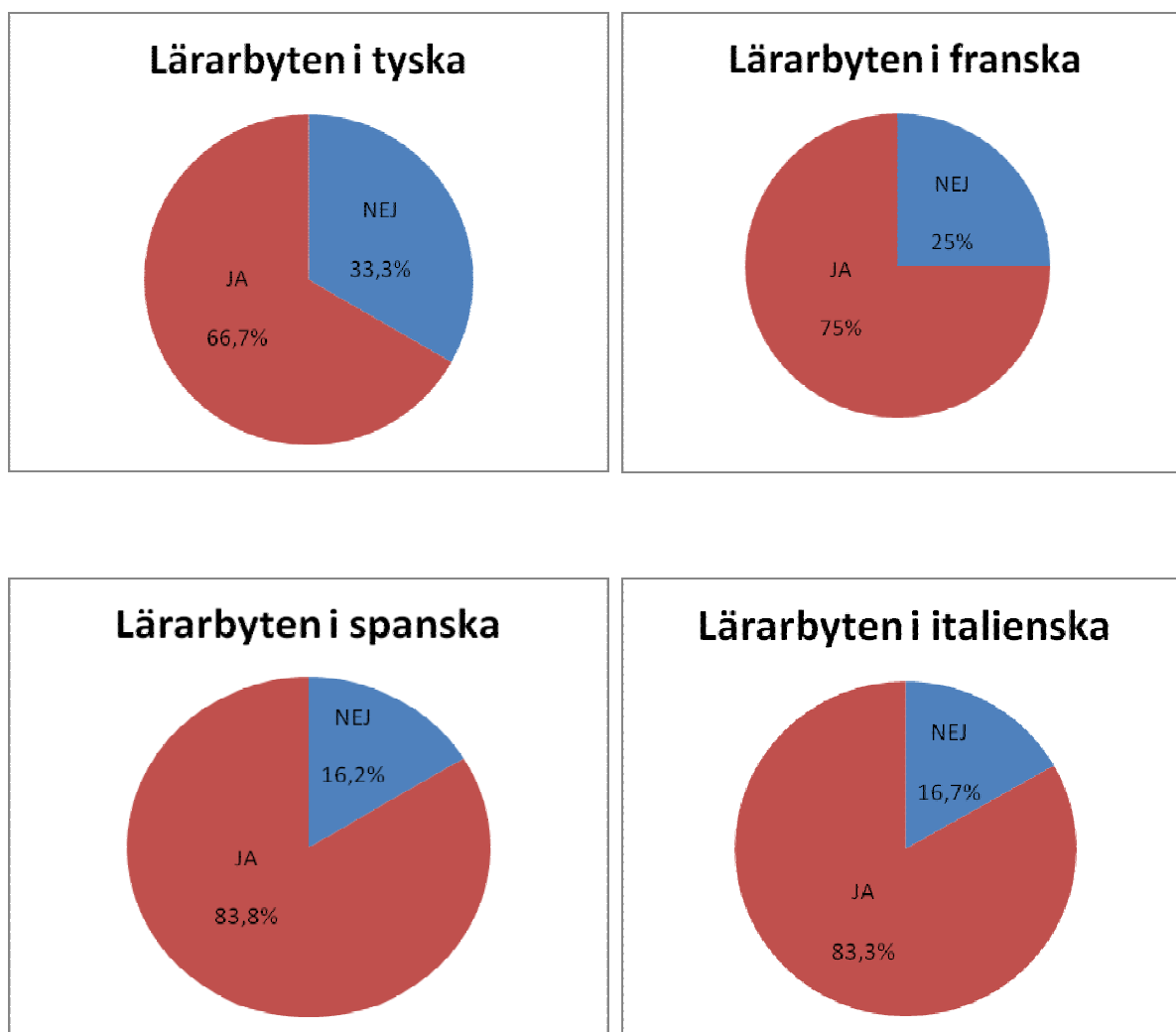
Figur 1. Fördelning beträffande språkavhopp, steg och språk.

5.2. Vilka språk har flest lärarbyten?

En av våra hypoteser var att vi trodde att en del av avhoppen i spanska kunde bero på att det språkvalet har flest obehöriga lärare, då främst på grundskolenivå. Att elever får byta lärare många gånger trodde vi kunde påverka eleverna till att tycka att det blev tråkigt och ostrukturerat. Varje ny lärare måste lära känna eleverna, stämma av på vilken nivå de är och vid varje ny lärare måste också eleverna anpassa sig till olika pedagoger. Vi jämförde lärarbyten inom varje språk för att inte få missvisande siffror då vi har fler elever som hoppat av det spanska språkvalet. Av våra 75 deltagare hade 14 av dem någon gång bytt lärare. Vi fick förkasta vår hypotes då spanskan endast kom på femte plats där 16,2 % bytt lärare medan tyskan befann sig i ledning med 33,3 %.

Figur 2. Fördelning av lärarbyten beroende på språkval.

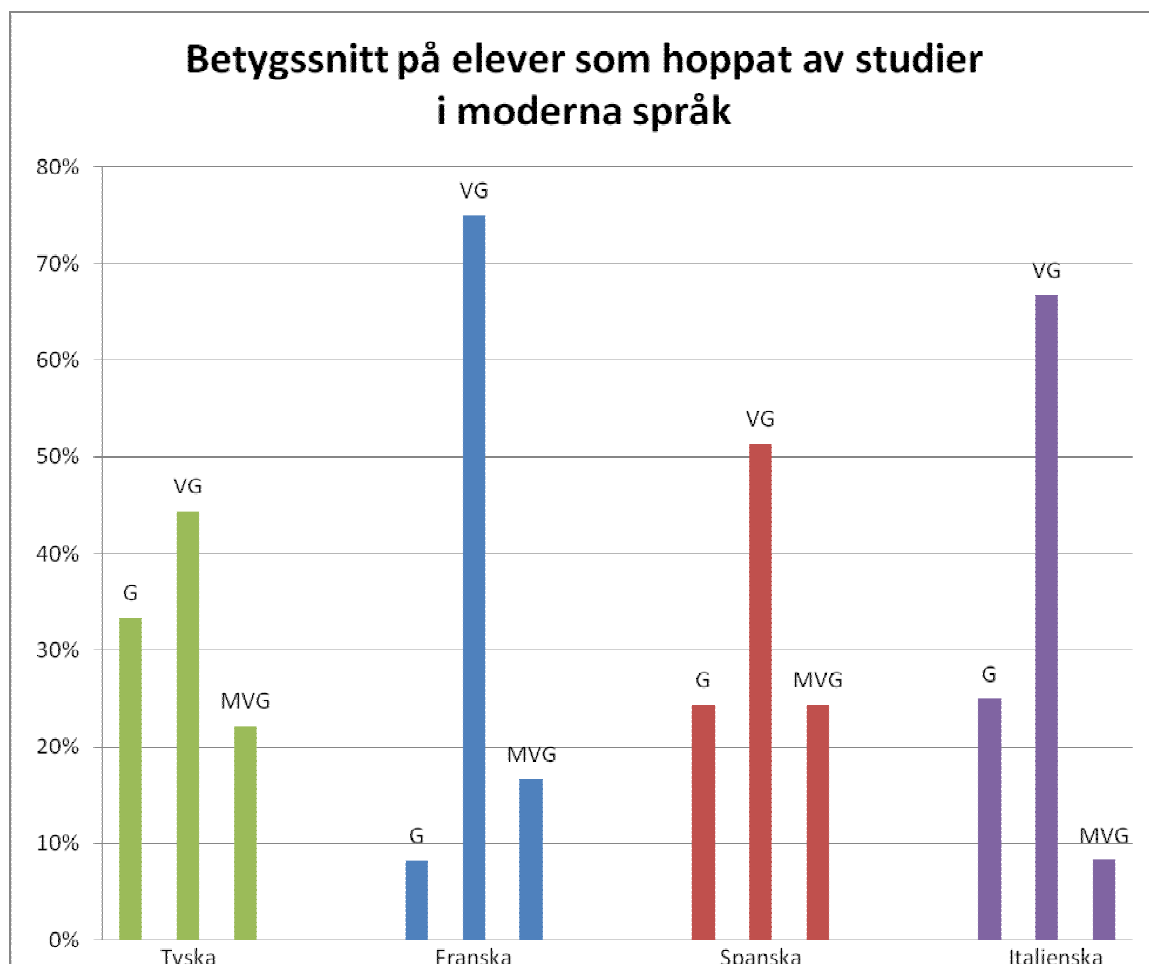
5.3. Hur skiljer sig språkens elever åt när det gäller betyg?

Vi trodde tidigare att franska ansågs vara ett svårt ämne och att de elever som valde det inte hade så stora svårigheter gällande andra skolämnen. Med hänsyn till detta borde dessa elever ha höga snittbetyg. Som tabellen visar har franskeleverna förhållandevis höga betyg. Majoriteten ligger på ett VG som snittbetyg och det är fler elever med MVG än med G.

Tyskan trodde vi också hade ett rykte om sig att ha svår grammatik och att mer motiverade elever valde detta språk. Här låg även majoriteten på VG medan det däremot var fler elever som låg på ett G i snittbetyg än som låg på MVG. Av de moderna språken hade tyskan störst andel elever med ett snittbetyg på G.

Vi var av uppfattningen att det spanska språkvalet av eleverna uppfattades som det enklaste språket att välja och därför hade vi en fördom om att fler elever med mindre motivation och större svårigheter i andra skolämnen skulle välja det. Även här visade det sig att majoriteten hamnade på ett VG och resterande elever fördelade sig lika på G och MVG. Andelen som hamnade på ett MVG var till och med den högsta andelen, procentuellt sett jämfört med de andra språken. Italienskan hade vi inte haft någon speciell uppfattning om men även här låg majoriteten av eleverna på ett VG i snitt medan detta språk hade den lägsta andelen av elever med MVG som snittbetyg. Här fick vi följaktligen behålla hypotesen om det franska språkvalet men både gällande tyska och spanska fick vi förkasta våra hypoteser.

Figur 3. Jämförelse mellan språkens elevers snittbetyg

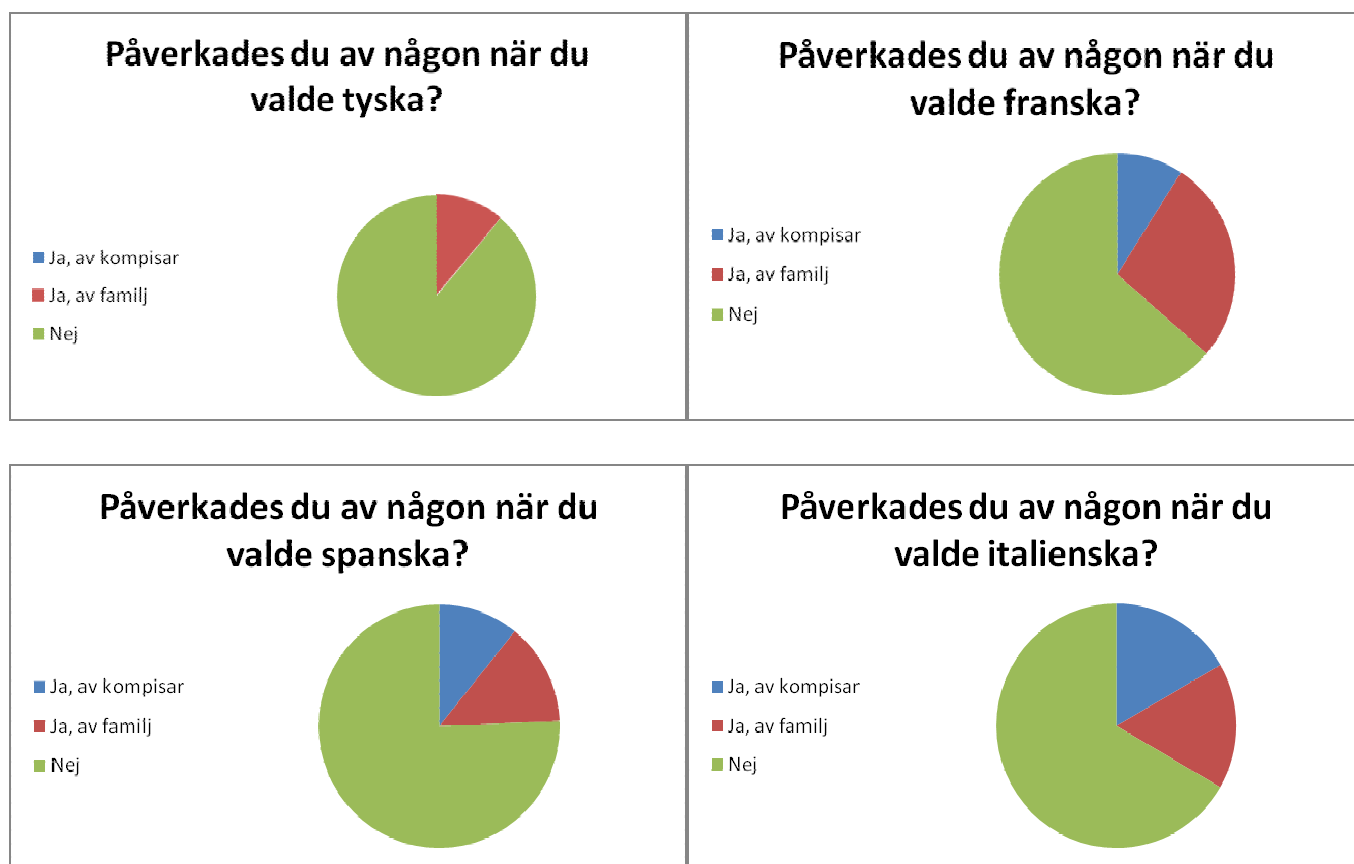

5.4. Hur påverkas eleverna när de gör sina språkval?

Vi trodde, från början, att det var många elever som på något sätt blev påverkade i sina språkval och att det skulle vara färre antal elever som valt själva utan påverkan från andra. Vi trodde också att det skulle vara fler elever som utifrån familj valde franska och tyska då många föräldrar läst dessa språk under sin skolgång och på så sätt har möjlighet att hjälpa sina barn med deras språkstudier. Vi trodde, av samma anledning, att det skulle vara färre elever som valde spanska eller italienska på grund av påverkan från familj utan istället hellre valde dessa språk beroende på att kamraterna valde det samma.

Vi hade fel gällande att majoriteten skulle ha blivit påverkade. Resultaten visade att 74.7 % inte ansåg att de hade blivit påverkade. Vad gällde vilket språk som kompisar mest påverkade hade vi mer rätt då italienskan och spanskan låg högst vad gällde att påverkas av kompisar, jämfört med de andra språken. Det bör dock påpekas att dessa siffror inte blir särskilt betydelsefulla om man jämför med påverkan från familjen i samma språk, där skillnaden inte är så stor, mellan de båda alternativen. Av de elever som blivit påverkade hade de franska elever en majoritet på 25 % och då hade de påverkats av familjen.

Figur 4. Jämförelse gällande vilka språkelever som blivit påverkade av familj, av kompisar eller inte alls.

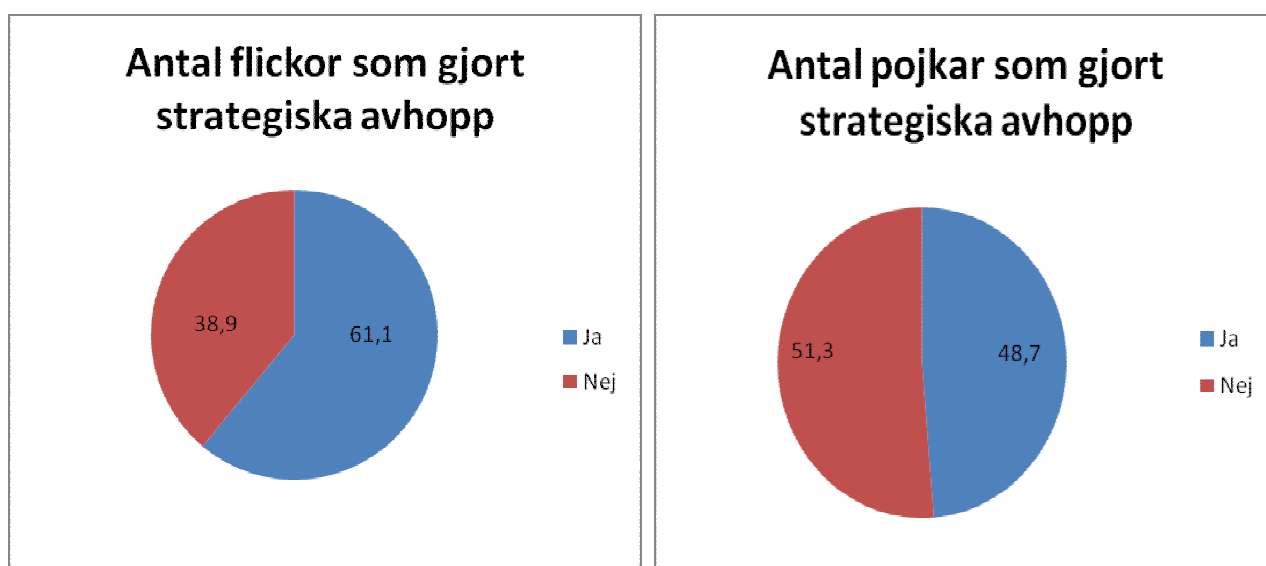

5.5. Finns det en strategisk orsak till att vissa elever hoppar av språkstudier?

Vi hade en hypotes om att flickor tycker att språk är roligare än vad pojkar gör och av den anledningen hellre läser språk. Därför trodde vi att pojkar i större mån skulle kunna byta ut språk mot något annat ämne där det är enklare att få högre betyg trots minskad arbetsinsats. Vi fick förkasta vår hypotes då det istället visade sig vara fler flickor som hoppat av för att få bättre betyg i ett enklare ämne, än pojkar.

Figur 5. Procentuell fördelning av flickor och pojkar som gjort strategiska avhopp .

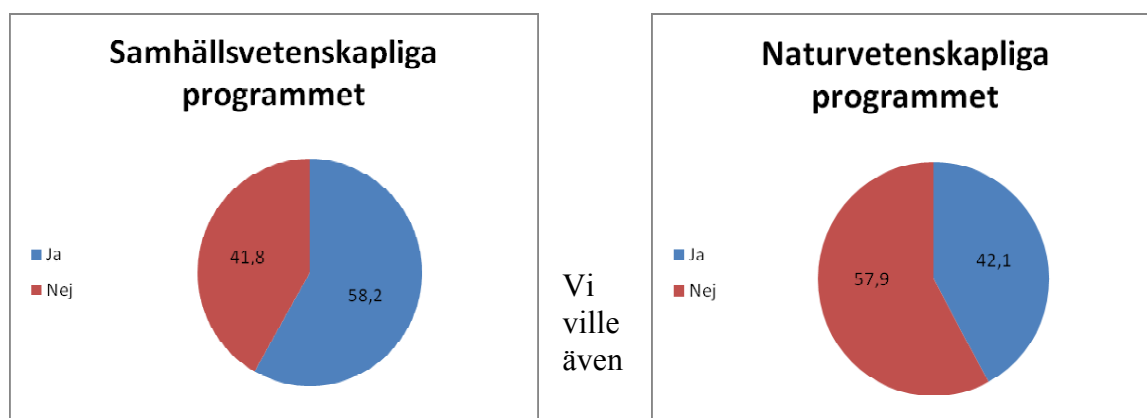

Vi ville också se om vår hypotes kunde stämma i och med förslaget som den förra regeringen lade fram som skulle innebära att eleverna skulle få mer poäng för sina språkstudier och på så sätt ha en fördel när de söker in till eftergymnasiala studier. Dock kunde inte hypotesen behållas där heller då det inte var fler pojkar som skulle läsa språk för poängens skulle utan istället fler flickor. Av alla pojkar som hoppat av var det 56,4 % som skulle kunna tänka sig att läsa mer språk om de fick mer poäng medan motsvarande siffra för flickorna var 63,9 %. Se bilaga 3.

Vidare ansåg vi att det fanns en del skillnader mellan det samhällsvetenskapliga programmet och det naturvetenskapliga programmet. En skillnad ansåg vi var att natureleverna är mer studiemotiverade och i högre grad inriktade på eftergymnasiala utbildningar. För att ha möjligheten att komma in på många program och kurser på högskolan krävs höga snittbetyg och även om vissa program har utbyten med andra länder är det viktigare att först komma in på utbildningarna än att, senare under utbildningens gång, kunna få åka iväg till ett annat land. Därför trodde vi att natureleverna i högre grad skulle välja bort språk.

Även denna hypotes fick vi förkasta då det istället var samhällseleverna som i större utsträckning valde bort språk för att kunna få högre betyg i ett mindre krävande ämne. 58,2 % av samhällsvetarna valde bort språket av strategiska skäl medan 42,1 % av naturvetarna gjorde detsamma.

Figur 6. Fördelning i procent av elever som gjort strategiska avhopp beroende på gymnasieprogram.

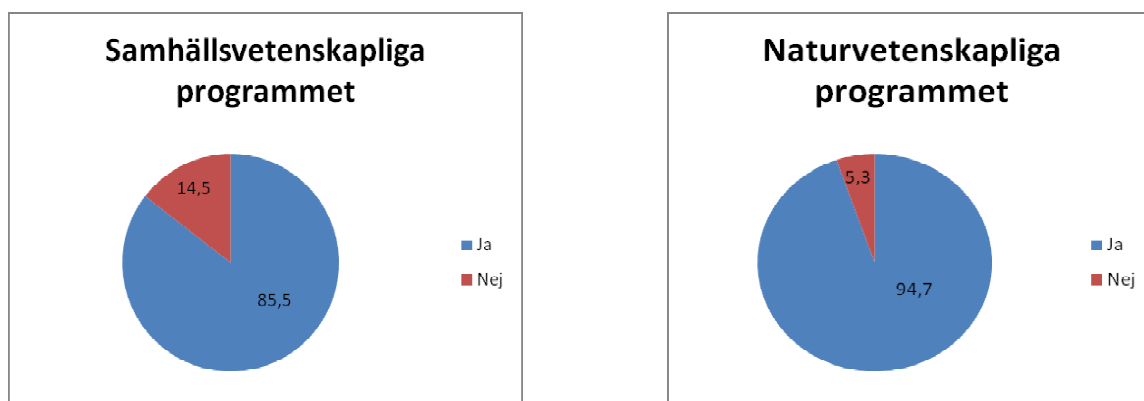

jämföra programmen emellan, och se vad eleverna ansåg att de hade gjort om de hade fått mer poäng för språken. Se bilaga 4. Som tabellen visar var det lika många inom det naturvetenskapliga programmet som kunde tänka sig läsa mer språk om det gav mer poäng, som det var elever som inte kunde tänka sig göra det. På det samhällsvetenskapliga programmet var det dubbelt så många elever som kunde tänka sig att läsa språk om de fick mer poäng för det (65,5 %) jämfört med 32,7 % som inte ansåg att det skulle ha fått dem att fortsätta. Totalt så var det 60% av de elever som hoppat av språk som svarade att de skulle kunna tänka sig att studera mer språk om de fick mer poäng för det.

5.6. Hur ser de avhoppade eleverna på nyttan av språk?

Då vi ansåg, som vi tidigare nämnts, att naturelever är mer studiemotiverade, bland annat för att de redan innan gymnasiet väljer ett krävande studieförberedande program, trodde vi att de skulle se helheter och nyttor med inläring och ämnen tydligare. Vi menade därför att natureleverna i större utsträckning skulle anse att det var viktigt att kunna språk. Även om det ingår mer språkpoäng i samhällsvetarnas program trodde vi inte att dessa elever valt programmet med tanke på det, utan kanske ibland i brist på att läsa något annat program eller för att de inte vet vad de vill göra senare i livet. Här kunde vi behålla vår hypotes då 85.5 % av samhällseleverna ansåg att de hade nytta av språk medan natureleverna låg på 94.7 %.

Figur 7. Procentuell fördelning av elevers syn på nyttan av språk beroende på program.

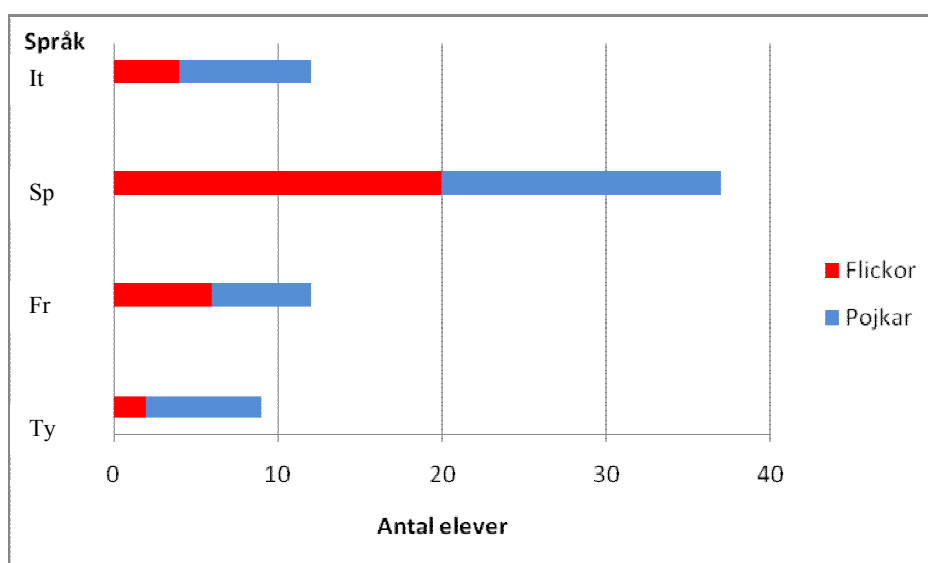

Vi var också intresserade av att se om det fanns någon skillnad mellan eleverna, om deras avhopp egentligen berodde på att de ville läsa något annat språk än det som de valde (på grund av att skolans utbud var begränsat). Som tabellen visar var det de elever som valt franska som helst ville läsa något annat språk egentligen, medan det var lika många elever både från tyskan som från italienskan som faktiskt ville läsa det språk som de hade valt (66,7 %). I spanskan var det 40,5 % av respondenterna som egentligen hade velat läsa ett annat språk. Förutom i franskan, där fördelningen var hälften, hälften, så läste ändå majoriteten av eleverna i varje språk, det språk som de ville. Se bilaga 5.

5.7. Hur ser könsfördelningen ut bland de olika språkvalen?

Vi hade en del tankar om vilka elever som läser vilka språk, beroende på kön. För det första ansåg vi att franska var mer populärt bland flickor. Även italienskan ansåg vi att fler flickor valde. Tyskan trodde vi, till skillnad från franskan och italienskan, var mer omtyckt av pojkar medan vi trodde att spanskan däremot valdes av ungefär lika många från varje kön. För att få behålla våra hypoteser krävdes små könsskillnader bland avhoppet i spanska och stora i franska och italienska där vi då trodde att fler killar hoppar av. Vidare fordrades stora skillnader i tyska då vi trodde att fler tjejer hoppar av än pojkar. Som tabell 1.8 visar hade vi inte helt rätt gällande att det var ungefär lika många flickor och pojkar som hoppar av spanskan. Det var 20 stycken flickor och 17 stycken pojkar, det vill säga så var skillnaden inte så stor, men vi trodde dock att den skulle vara ännu mindre än så. Även vår hypotes om att färre flickor borde hoppa av franskan får vi förkasta då det var lika många flickor som pojkar som hoppade av. I italienskan däremot var det dubbelt så många pojkar som flickor som hoppade av vilket gör att vi kan behålla den hypotesen. Slutligen trodde vi att det tyska språkvalet skulle väljas bort av fler flickor. Detta visade sig inte stämma utan endast två flickor hade hoppat av och sju pojkar.

Figur 8. Fördelning av kön beroende på språkval.

5.8. Tendenser till de vanligaste orsakerna till avhopp

Det fanns en viss skillnad mellan de moderna språken och elevernas uppfattning om dem. Det första vi fann var att, på en fem-gradig skala från *mycket tråkigt* till *mycket roligt* fanns det inga respondenter inom tyska och franska som tyckte att det var lite roligt eller mycket roligt. Däremot fanns det en liten andel (5.4 %) av alla före detta spanskstuderande som tyckte att det var lite roligt. Det språk som hade högst andel elever som ansåg att språket i fråga var lite eller mycket roligt, det vill säga låg på den högre delen av skalan, var italienskan där 25 % av alla de som hade läst språket tyckte att det var lite eller mycket roligt. Se bilaga 6.

Gällande svårighet fanns det egentligen inga stora skillnader språken emellan. Det språk med störst andel elever som ansåg att det var ganska svårt eller mycket svårt att läsa språket, och som skiljde sig mest från de andra språken, var italienska. Annars ansåg de flesta av respondenterna att det hade varit antingen lite svårt eller varken svårt eller lätt att studera språket ifråga. Inom tyskan och franskan fanns det dessutom en relativt stor andel elever som till och med tyckte att studierna hade varit ganska enkla (33,3 % för tyskan och 25 % för franskan). Se bilaga 7.

Som vi tidigare nämnt bestod enkäten av två kvalitativa frågor som innebar att eleverna själva skulle skriva ner sina tankar om lärarens roll i deras avhopp samt den egentliga anledningen till varför de hade hoppat av sina studier i moderna språk. På den förstnämnda frågan var det få respondenter som skrev särskilt utförligt om vilken roll deras lärare haft. Majoriteten som skrev något skrev endast enstaka ord och, i de fallen, negativa adjektiv eller dylikt.

”man kan lära ut språk på ett intressant sätt och på högstadiet bytte vi lärare över 5 ggr så att det kändes som man fick börja om hela tiden” (R14, ty)

”Det beror helt på hur man lär ut språk, särskilt när det börjar bli svårare” (R64, sp)

”Hon var en kass lärare som inte väckte nåt intresse för språket och det var oerhört svårt att lära sig nåt” (R46, ty)

Det visade sig att, baserat på våra resultat, kan vi inte säga att läraren i en större del av fallen spelade roll utan detta varierade från deltagare till deltagare. Vissa elever skrev att läraren hade en stor roll i deras avhopp och skrev en kort förklaring till varför, medan en del elever inte svarade ja här men när de sedan skrev själva under frågan vilken den egentliga orsaken var, nämnde de ändå lärarens roll.

Svaret på den sistnämnda frågan var i många fall att respondenten upplevde studierna i ämnet antingen för svåra, för tråkiga eller både och. Dessutom var det en del elever som här fick med lärarens roll som vi precis nämnt ovan. Generellt sett ansåg eleverna att läraren hade varit dålig; antingen hade pedagogen inte kunnat intressera dem, haft för höga krav på eleverna eller på ett pedagogiskt plan inte kunnat hjälpa eleverna.

”dålig lärare” (R5, sp)

”anledningen till mitt avhopp var att det fanns ingen riktig struktur på varken läraren eller undervisningen” (R10, kurd)

”Det var tråkigt, vi hade en dålig lärare” (R27, ty)

”Läraren ställde för höga krav och lyssnade inte” (R73, ty)

”Läraren hjälpte en inte tillräckligt, gick för fort fram. Och det var tråkigt” (R68, sp)

”Läraren var dålig plus att jag ville lära mig ett annat språk (R42, sp)

Som vi ovan har nämnt fanns det också en hel del elever som ansåg att studierna var för svåra. De menade att det gick för fort eller helt enkelt var för svårt för att de skulle förstå och hinna med och hoppade istället av språket för att byta. Majoriteten av dessa elever ansåg inte detta om ett nybörjarspråk utan det var på steg tre i moderna språk som problemen började dyka upp för eleverna. En del elever ansåg endast att det var för svårt och för hög hastighet medan flertalet elever hade blivit medvetna om att det berodde på deras egen kunskapsnivå från grundskolan.

”det var för hög nivå” (R3, it)

”Svårt och tråkigt. Svårt att uttala. Kass grupp och skulle bli stor press under steg 4. Plus att läraren rekommenderade det” (R65, sp)

”Kunde inget från högstadiet, fick kassa betyg” (R34, sp)

”Hade ej med mig några kunskaper från högstadiet, beroende på läraren. Gymnasie-franskan var skitsvår och jag satt som ett frågetecken varje timme” (R63, fr)

En annan orsak som många respondenter ansåg var den egentliga anledningen till avhoppet handlade om strategi. Många elever nämnde att de hade hoppat av eller bytt språk av strategiska skäl. De skrev inte ut ordet strategi men förklarade att de hellre ville läsa något de kunde få högre betyg i. De flesta elever som besvarat denna fråga har nämnt ordet betyg. Språk ses av många elever som ett ämne där de måste plugga mycket och trots detta inte får så mycket tillbaka.

”Jag kände att jag behövde fokusera på alla andra ämnen som jag läste, och tyckte inte att jag hann läsa ett till steg, även om jag ville” (R28, ty)

”jag lärde mig typ inget under steg 3 och fick där med inte MVG och då kändes det onödigt att fortsätta” (R16, sp)

”För att kunna få bättre betyg” (R36, sp)

”Jag tyckte det var för mycket arbete och att andra ämnen var viktigare för mig” (R21, fr)

”Mycket pluggande för lite utdelning” (R26, it)

”tråkigt och mycket plugg” (R24, jap)

Flera elever nämnde också skäl som hade med motivation att göra, eller i detta fall, brist på motivation. De flesta elever verkade anse att det antingen berodde på att det var för svårt och att eleven på grund av det tappade intresset och motivationen. Eller så kunde det bero på att eleven inte kände någon riktig nytta av, eller orsak till att läsa språket.

”... jag vill verkligen lära mig men jag ger alltid upp när det blir svårare och känner mig inte alls lika motiverad” (R15, sp)

”jag klarade inte av stressen” (R23, fr)

”Att jag kände att om jag skulle fortsätta var jag tvungen att satsa ordentligt för att klara kursen plus att bytet av lärare och glädjen för språket hade försvunnit” (R30, sp)

”Det var för svårt och jag var ointresserad av det” (R72, sp)

”Jag orkade inte anstränga mig från början eftersom jag var skoltrött och när man inte hänger med i språk (missar lektioner m.m.) så är det inte kul!” (R67, fr)

”Det var tråkigt och jag hade ingen motivation eller anledning att fortsätta” (R20, sp)

Enbart en elev förklarade i de kvalitativa frågorna, att dennes avhopp berodde på att hon egentligen ville läsa ett annat språk. Hon hade läst franska på grundskolan men kände att hon hade otillräckliga kunskaper och att steg tre skulle bli för svårt. Av den anledningen valde hon att istället börja med italienska på gymnasiet men då detta inte var vad hon ville bytte hon till spanskan för att pröva om det fungerade bättre. Inte heller där fick hon något intresse.

”Jag hoppade av både italienska och spanska för att jag redan när jag sökte ville ha franska. När sedan en nybörjar franska grupp startade tog jag chansen och bytte” (R55, it, sp)

5.9. Intervjuer

Som tidigare nämndes utförda vi också tre kortare intervjuer med några av enkätrespondenterna.

Intervjuperson nummer ett var en flicka som gick det sista året på det samhällsvetenskapliga programmet. Denna flicka sa sig i allmänhet vara mycket intresserad av språk, då hon till och med gick språklig inriktning. De två orsaker som hon ansåg var viktigast när det gällde språkstudier, var hur läraren var, samt var i schemat lektionerna låg. En dålig lärare kunde göra att intresset för, ett innan, mycket intressant språk, dog ut helt, medan en bra lärare kunde lyfta ett språk som till en början inte hade verkat så roligt.

”... att man pratar språket på lektionen är A-O...” (I1, it, sp)

Intervjupersonen påpekade också att det var viktigt var i schemat lektionerna i språket låg. Delvis så spelade det roll vilken tid på dagen det låg men också vilken dag i veckan lektionerna var placerade.

Intervjuperson nummer två var en pojke som gick andra året på det samhällsvetenskapliga programmet. Denna elev hade två skäl till att fortsätta sina studier i spanska på gymnasienivå. För det första hade personen väldigt positiva erfarenheter från grundskolan i språket och dessutom kom hans pappa från en spansktalande land. Eleven valde att byta språk efter avslutad steg tre kurs, då denne under läsåret helt hade tappat intresset på grund av läraren och pedagogiken. Enligt eleven hade den roliga och omväxlande språkundervisningen från grundskolan bytts ut till rena grammatiklektioner utan omväxling. Eleven ansåg att detta var tråkigt men tänkte istället läsa spanska senare i ett målspråksland.

Intervjuperson nummer tre var en flicka som läste andra året på det samhällsvetenskapliga programmet. Hon hade läst franska på grundskolan och fortsatte med det första året på gymnasiet. Hennes anledning till att sedan byta till ett nytt språk berodde på att hon fått ett VG i betyg och då steg fyra skulle bli ännu svårare bestämde hon sig för att hellre byta till italienska som nybörjarspråk för att ha möjlighet att få ett MVG. Hon hade för avsikt att lära sig både bättre franska och italienska efter gymnasiet. Hon ansåg att man som elev ändå inte kan lära sig ett annat språk flytande i den svenska skolan, utan att detta kräver vistelse i ett målspråksland.

5.10. Sammanfattning

Vilka steg i respektive språk är mest och minst drabbade av avhopp och varför tror vi att det är så?

I spanskan visade det sig vara steg tre som var värst drabbat av avhopp medan steg två hade en väldigt låg andel avhopp. I tyskan var det lika många avhopp i steg ett som i steg tre och även där drabbades steg två minst av avhopp. I franskan var steg tre det hårdast drabbade steget medan resterande deltagare hade hoppat av i steg ett. I italienskan var det utan tvekan steg ett som var mest drabbat av avhopp och minst drabbat var steg 2 då vi inte hade med några elever som läst till steg tre.

Hur ser betygssnitten ut på eleverna som har hoppat av respektive språk?

I alla språken låg majoriteten av eleverna i genomsnitt på VG. I spanskan fanns flest elever procentuellt sett jämfört med de andra språken, som hade MVG som snittbetyg. Det språk med högst andel elever jämfört med de andra språken som hade G som snittbetyg var det tyska språkvalet.

Blir eleverna påverkade av andra i sitt val av språk?

Nästan tre fjärdedelar av alla deltagarna ansåg att de inte hade påverkats av någon annan i valet av språk.

Vilka språk har flest lärarbyten?

Det visade sig att tyskan var det språk som hade flest lärarbyten. 33,3 % av eleverna som hade studerat tyska uppgav att de hade bytt lärare någon gång under sin gymnasietid. Spanskan var det språk med minst antal lärarbyten bland våra deltagare. Endast 16,2 % av alla de elever som hade studerat spanskan uppgav att de hade bytt lärare.

Väljer elever som går det naturvetenskapliga programmet, i större utsträckning än samhällseleverna, att hoppa av sina studier i moderna språk på grund av strategiska skäl?

Nej, det visade sig att 58,2 % av samhällsvetarna hade strategiska skäl till att hoppa av sina språkval medan motsvarande siffra för naturvetarna var 42,1%.

Hur ser könsfördelningen ut i respektive språk?

De enda nämnvärda skillnaderna var i tyskan och italienska där drygt tre gånger så många pojkar hoppade av tyska jämfört med flickor och dubbelt så många pojkar hoppade av italienska som flickor.

Hur ser de elever som hoppat av ett modernt språk på sin egen nytta av att kunna ett språk?

88 % av alla respondenterna ansåg att de skulle få nytta av språk senare i livet. Största andelen elever som inte ansåg detta fanns på samhällsprogrammet.

Vad verkar vara den vanligaste anledningen till att eleverna hoppar av respektive språk?

Vi har inte kunnat finna någon skillnad språken emellan när det gäller den egentliga anledningen till avhopp från studier i moderna språk. Däremot har vi kunnat utläsa ett mönster bland våra deltagare som tyder på att ofta förekommande anledningar till avhopp är: dåliga pedagoger, samt tråkig och svår undervisning.

6. DISKUSSION

Det bör framföras att vi genom denna undersökning kommit fram till att ungefär hälften av våra hypoteser fick förkastas medan den andra hälften kunde behållas. Då vi valde att bygga de flesta av våra hypoteser på våra egna uppfattningar och fördomar, bör det nämnas att vi har ändrat våra åsikter i en hel del av de påstående vi uppgav tidigare i arbetet. I en del av fallen blev vi förvånade över de resultat vi kom fram till medan det i andra fall föreföll vara relativt förväntade svar. I en del fall handlar resultaten om tolkningar, vilket innebär att våra slutsatser och nivåskattningar inte nödvändigtvis hade blivit de samma om någon annan hade fått utföra dessa bedömningar. Därför kan det i vissa fall vara svårt att avgöra om våra hypoteser i själva verket blev bekräftade eller ej. En annan faktor som också påverkade uppfattningen om hur vi skulle tolka beläggen för våra hypoteser, var antalet respondenter som deltog i vår undersökning. Vi anser att underlaget av respondenter i denna undersökning, visade sig vara aningens knappt i vissa av frågorna, då vi var intresserade av att titta på fyra olika språkgrupper. Vi beklagar detta men hänvisar därmed till de avsnitt där vi beskriver hur svårt det var att, till att börja med lokalisera och därefter få kontakt med våra respondenter. Eftersom 25 % av en språkgrupp ibland kunde vara så lite som tre stycken respondenter, gör detta att våra resultat ibland kan framstå som mer tydliga bekräftelser eller förkastningar av våra hypoteser, än de i själva verket är.

Under arbetets gång blev vi medvetna om fakta vi ej tidigare hade känt till som ytterligare pekar på möjligheterna att på ett eller annat sätt prioritera bort moderna språk. Vi visste att samhällseleverna var tvungna att läsa 200 poäng språk men däremot visste vi inte att dessa 200 poäng kunde väljas fritt. Eleverna kan således läsa 100 poäng tyska steg ett och sedan 100 poäng franska steg ett. Denna möjlighet gör att eleverna kan välja två enklare kurser istället för en enklare och en fortsättningskurs, det vill säga en svårare kurs. Här håller vi med Inger Enkvist om att detta ger helt fel signaler till eleverna, då syftet med språkundervisning är att de ska kunna tillgodogöra sig användbara och fördjupade kunskaper i minst ett modernt språk, inte enbart ytliga kunskaper i flera. Detta öppnar för att eleverna kommer att välja strategiskt när de väljer sina kurser. Tyvärr verkar det vara så att mycket få elever faktiskt väljer att fortsätta läsa högre steg i moderna språk. Den svenska skolans upplägg ger inte enbart möjlighet till detta utan till och med nästan uppmuntrar indirekt till detta fenomen då konkurrensen är oerhört hård när det handlar om att komma in på en del eftergymnasiala studier. För att underlätta för elever att komma in på dessa studier och samtidigt motivera elever att läsa mer språk fanns det, som vi tidigare nämnt, i GY-07 ett förslag om att ge elever, som slutför högre studier i moderna språk än steg två, mer poäng. Kanske skulle detta kunna ändra språkens ställning och det upplägg som den svenska skolan idag har.

6.1. Brist på dokumentation

En av de första sakerna som slog oss när vi började utföra denna undersökning var dokumenteringen och proceduren kring avhopp i moderna språk, eller snarare avsaknaden av dessa. Detta fenomen är något vi gärna vill uppmärksamma, eftersom det verkade vara relativt utbrett, åtminstone om vi ser till de skolor vi kontaktade och sedan fick respons ifrån, i frågan. Det verkade också vara förhållandevis enkelt att byta bort eller åtminstone byta sina språkstudier antingen till ett annat nybörjarspråk eller till ett annat tillvalsämne såsom exempelvis dans, massage etc. Detta är ett fenomen som, så vitt vi känner till, inte existerar i andra ämnen på gymnasiet i samma utsträckning. Vi håller med Enkvist om att de moderna språkens platsbyte, från att ha varit vanliga ämnen till att bli tillvalsämnen, var förödande och

har bidragit stort till att sänka språkens status i den svenska skolan. Eftersom de moderna språken nu för tiden, på de flesta program, inte är obligatoriska att läsa, eller enbart måste läsas ett begränsat antal poäng, lär detta ha påverkat elevernas inställning till språken som skolämnen. Jämför vi med engelskan som är ett obligatoriskt ämne på alla program, ger detta en stark signal till eleverna att de klarar sig med engelska för annars hade alla elever varit tvungna att läsa några poäng i moderna språk. Visserligen är det engelska språket stort och internationellt gångbart men precis som Europarådet har fastställt så bör varje EU-medlem behärska minst två andra språk förutom sitt modersmål och i dagens svenska gymnasieskola främjas inte detta. Enbart genom att göra språkstudier obligatoriska, skulle detta mål kunna genomföras.

Att det fanns så pass lite dokumentering kring avhoppet i moderna språk, var något som också förvånade oss, då vi anser att det borde ligga även i skolornas intresse att föra någon sorts dokumentering över avhoppet för att senare eventuellt kunna urskilja tänkbara mönster i avhoppet i förhållande till exempelvis lärare, steg eller program. Därmed menar vi att skolor borde föra anteckningar rörande detta fenomen för att man senare skulle kunna genomföra en rikstäckande undersökning om avhopp i moderna språk och på så vis möjligen kunna åtgärda en del av de orsaker som ligger bakom den höga andelen avhopp i just de aktuella ämnena. Då avhopp i moderna språk verkar vara ett så pass utbrett fenomen, borde detta vara ännu ett skäl till att föra åtminstone någon sorts dokumentering över avhoppet. Att denna dokumentering inte redan går på rutin, anser vi vara skrämmande, eftersom vi menar att det starkt tyder på att inte heller lärarna eller skolorna tar studierna i moderna språk på särskilt stort allvar. Det må vara en sak att eleverna har tappat intresset för språken, men att skolpersonalen, som faktiskt till stor del har ansvaret för att motivera eleverna, i princip stödjer detta, är än mer oroväckande. Om denna dokumentering skulle utföras så skulle detta kanske också leda till att eleverna inte lika enkelt skulle kunna byta bort språk, då det därmed skulle bli en större procedur att utföra avhoppet.

6.2. Steg

Vi var inte riktigt lika säkra på alla våra hypoteser, men när det gällde exempelvis att avhoppet skulle vara störst i steg tre i de moderna språken, var vi båda överens samt övertygade om att denna åsikt skulle bekräftas genom vår undersökning. Precis som studien, utförd av forskare vid Göteborgs universitet 2003 visade, så ansåg även vi att övergången från grundskolan till gymnasiet kunde vara en orsak till elevernas avhopp på just denna nivå. Detta visade sig stämma relativt bra då majoriteten av våra respondenter hade hoppat av i steg tre. Detta bevisar visserligen inte att det är specifikt bytet mellan grundskolan och gymnasiet som orsakar avhoppet, även om en del av respondenterna tar upp detta men vi anser ändå att det är det mest troliga skälet till deras avhopp på just detta steg. Den stora nivåskillnaden skolor emellan, gör att eleverna ofta saknar en bit i utbildningen och därför har svårt att följa med studierna på gymnasiet. När de inte förstår moment som kanske andra elever faktiskt har gått igenom tidigare, blir de frustrerade och ger upp. Steg ett var också relativt hårt drabbat, framförallt i italienskan i vår undersökning. Som vi tidigare nämnt så tror vi att anledningen till att avhoppet ser annorlunda ut i italienskan, med avseende på de olika stegen, jämfört med de andra moderna språken, är att det på mycket få grundskolor, går att välja italienska som språkval. Detta innebär att många elever inte kan börja läsa italienska förrän på gymnasiet och då väljer bort sitt gamla språk i utbyte mot detta. Därför är det få som läser till mer än steg två i italienska eftersom de flesta har läst de språkpoäng de måste vid det laget. Många elever är

troligtvis också mycket strategiska i sina val här, och väljer att läsa två nybörjarspråk, det vill säga två steg-ett-kurser, för att kunna få så höga betyg som möjligt. Istället för att välja att lära sig lite mer av ett språk så är det enklare att bara lära sig grunderna, det enklaste, i två språk och på så vis uppnå ett så högt betyg som möjligt i två kurser.

Generellt sett skulle vi kunna säga att denna undersökning visar på att steg ett samt steg tre är de nivåer i moderna språk som är hårdast drabbade av avhopp. Steg tre utmärker sig ytterligare, till skillnad från Skolverkets uppgifter, tagna ur UFL:s rapport, om att steg ett var det steg som drabbades mest av avhopp. Som vi nämnt ett antal gånger tidigare, verkar hoppet mellan grundskolan och gymnasiet i många fall, vara för stort, vilket följaktligen leder till att många elever vill, eller blir tvungna till att hoppa av språkstudierna i steg tre eftersom de inte ligger på rätt nivå. Detta är ett problem som de olika skolverksamheterna nödvändigtvis måste åtgärda genom ett närmare samarbete och kommunikation, stadierna emellan. Det finns många fördelar med de tolkningsfria och mycket löst formulerade kursplanerna i dagens svenska skolsystem men uppenbarligen skulle vi behöva lite tydligare riktlinjer inom studierna i moderna språken. Grundläggande kunskap som bör ingå i varje steg i språken, bör definieras, för att övergången mellan olika skolor och olika steg ska ske smidigare i framtiden. Ett annat förslag skulle kunna vara att någon form av mallar eller prov skulle införas när eleverna börjar gymnasiet, för att kunna se på vilket steg de befinner sig och därmed bör fortsätta studera på. Det borde vara av större vikt att eleverna faktiskt lär sig något och fullföljer sina studier än att alla börjar på steg tre i sina moderna språk, när de börjar på gymnasiet.

6.3. Lärarroll

Vidare var vår tanke att spanskan skulle vara det språkvalet där flest lärarbyten skedde men istället visade det sig att tyska var det språkval där flest elever av våra respondenter hade varit med om lärarbyten. Anledningen till detta kan vara att tyskan länge har funnits som språkval i våra gymnasieskolor och därför kan en hel del lärare vara i pensionsåldern nu. En annan orsak kan vara att det tyska språket har minskat i popularitet bland gymnasieelever och därför blir grupperna ofta mindre och slås eventuellt ihop ibland, vilket kan leda till att tjänster dras in och lärarbyten därmed sker.

Många av våra respondenter nämnde att läraren de hade haft i det aktuella språket, hade varit dålig på ett eller annat sätt och att detta hade bidragit till att de hade hoppat av sina språkstudier. Läraren var, i en stor del av fallen, inte huvudorsaken men hade dock en väsentlig betydelse. Som språklärare kan vi därmed känna en stor press på att vara ”bra” lärare och att ständigt kunna motivera våra elever, eftersom eleverna, till skillnad från i andra ämnen, kan byta bort sitt moderna språk om de inte finner att läraren lever upp till deras förväntningar, krav eller önskemål. Detta fenomen ter sig vara oacceptabelt när man ser på det ur denna vinkel men existerar likväl i dagens skolor. Inte kan det väl vara så att det är enbart inom de moderna språken som det arbetar så kallade ”dåliga” lärare? Ännu en gång vill vi poängtera vikten av att höja statusen för de moderna språken och deras lärare, för att kunna rätta till denna sneda bild både skolan och eleverna verkar ha av dessa ämnen. Lärarens uppgift är, som bekant, mångfasetterad, och som andra resultat också visar i denna undersökning så är vår uppgift både att väcka intresse samt att upprätthålla det.

6.4. Betyg

När det gällde betygen hos de avhoppade eleverna visade det sig att det var svårt att avgöra om våra hypoteser stämde eller ej eftersom uppfattningen om vad *bra betyg* innebär, kan diskuteras. Vi hade varit av uppfattningen att en del av de elever som hoppade av moderna språk, speciellt de som hade hoppat av spanska, skulle ha ett lågt betygssnitt överlag. Det visade sig dock att de flesta av våra respondenter låg på VG i snittbetyg, vilket gör att vi nu ännu mer tror att strategi har en stor betydelse i avhoppen av moderna språk. Eleverna verkar inte hoppa av språk på grund av att de är lågpresterande, utan troligtvis snarare på grund av att de prioriterar andra ämnen och därför inte är intresserade av att lägga ner speciellt mycket tid på ett ämne som faktiskt tar mer energi och inläringstid, än många andra ämnen. Där fanns dock en del elever med snittbetyg G bland respondenterna. Orsaken till varför det blev det tyska språkvalet som hade flest elever, jämfört med de andra språken, med ett snittbetyg på G, skulle kunna bero på att det tyska språket har rykte om sig att vara likt det svenska språket. Därför kan det vara så att elever med låga snittbetyg väljer det tyska språket i tron om att det ska vara enklare än de andra moderna språken. Att spanskan skulle vara ett lätt språk att lära sig, var i och för sig anledningen till att vi trodde att lågpresterande elever skulle välja just det ämnet, men den teorin verkade inte stämma överens alls med våra resultat.

6.5. Påverkan

De flesta av våra respondenter, närmare bestämt 74,7 %, ansåg inte att de hade påverkats av någon annan i sitt val av språk. En orsak till detta resultat kan vara att det är svårt att själv kunna veta om man har blivit påverkad av något eller någon i sina val. I många fall tror eleverna därför att de själva har gjort sitt språkval medan det i själva verket kanske är på grund av att bästa kompis valde samma språk eller för att pappa hade läst samma språk i skolan och därför kan hjälpa till med läxor etc. Att väldigt få av respondenterna som hade läst tyska ansåg att de hade påverkats av kompisar i detta språk kan vara på grund av att tyskan är ett språk som stadigt har minskat i antal elever under de senaste åren. Därför är det kanske inte heller lika många kompisar som har läst eller läser det och därför influerar andra elever. Tyskan har inte heller någon stark ställning i ungdomarnas värld, genom exempelvis musik, film med mera, som annars hade kunnat göra att de lockas att läsa det genom gemensamma intressen, vänner emellan. Som vi nämnde i resultatdelen var italienskan och spanskan, även om siffrorna var låga, de språkval som, procentuellt sett, mest hade influerats av vänner. Vi vill dock påpeka att dessa siffror är så pass jämna med siffrorna om familjepåverkan att det är svårt att dra några slutsatser av dem. Vi trodde tidigare att påverkan från familjen skulle vara liten i dessa språk och stor från kompisarna, en hypotes vi var tvungna att omvärdera för, även om påverkan från kompisar var störst i dessa språk, jämfört med de mer etablerade språken, så visade det sig att familjen hade mer eller mindre lika stor påverkan. En möjlig förklaring till detta är att dessa språk nu har funnits som alternativ i den svenska skolan så pass länge att även elevernas föräldrar kan ha läst dem under sin skoltid. Dessutom har vi exempelvis en hel del svenskar med latinamerikanskt ursprung här, vilket gör att många elever kan ha åtminstone en spansktalande förälder hemma och därför väljer att läsa spanska. Franskan var det språk där siffran för familjepåverkan var störst och här stämmer följaktligen vår hypotes, då familjen verkar ha ett relativt stort inflytande i valet av detta språk. Franskan har länge funnits som ett språktillval och därför är möjligheten stor att andra familjemedlemmar tidigare har läst det och influerar andra i sin närhet.

Om eleverna faktiskt inte blir påverkade av någon i sina val av språk, borde detta åtminstone i en del fall, innebära att språket som väljs har väckt intresse eller i varje fall framstått, på ett eller annat sätt, som bättre än de andra alternativen. Detta gör att det blir svårare att förstå varför språkstudierna i så fall avbryts. Det är ju trots allt, osannolikt att alla de avhoppade eleverna skulle ha valt det alternativ som verkade minst tråkigt eller dåligt.

6.6. Strategi

Från början trodde vi att flickor i allmänhet skulle vara mer intresserade av språk medan pojkar skulle vara mer strategiska i sina val. Vi var också av uppfattningen att de eleverna med naturvetenskaplig inriktning skulle vara mer betygsfixerade eftersom just denna linje är känd för att locka till sig högpresterande elever som relativt tidigt siktar in sig på att söka vidare till högre utbildningar efter gymnasiet och därför är beroende av ett högt snittbetyg. Båda dessa hypoteser var vi dock tvungna att förkasta då det visade sig att flickor, om än skillnaden inte var synnerligen stor, i högre grad var strategiska i sina val av att hoppa av sina studier i moderna språk, än pojkar. Inte heller var det naturvetarna som, procentuellt sett, oftast hoppade av språkvalet av strategiska skäl, utan istället var det samhällsvetarna som oftare gjorde detta. En anledning till att resultatet blev detta kan vara att naturvetarna inser och värdesätter vikten av kunskaper i språk mer än vad vi från början trodde. En annan orsak kan vara att gymnasiet idag mer eller mindre har blivit det majoriteten av eleverna gör efter grundskolan trots att det inte är obligatoriskt. Kanske kan det vara så att en del samhällselever inte läser programmet för att förbereda sig för högre studier utan läser programmet för att efter studenten direkt börja arbeta. Om detta är fallet kan det vara så att samhällselevernas strategi inte är så oväntad om målet är att kunna ta studenten på enklaste vis samtidigt som programmet ger en bred grund. Dessutom, anser vi efter vår VFU-tid, att samhällsprogrammet idag består av en salig blandning elever där många har valt just detta program på grund av att de inte vet vad de vill läsa och därför inte är speciellt motiverade i allmänhet.

Under tiden vi bearbetade våra resultat återkom vi ideligen till samma slutsats; språken måste värderas högre, och detta på flera plan. En av dessa åtgärder skulle kunna vara att eleverna får mer poäng för de språkkurser de väljer, än vad de får idag. Enligt UFL:s rapport från år 2003 så var eleverna inte mer benägna att välja språk även om detta innebar att de skulle få mer poäng för det. Av våra respondenter var det 60 % som påstod att de skulle bli mer motiverade till att läsa språk om de fick mer poäng för det. Vi anser dock att den faktiska siffran i detta fall troligtvis skulle vara högre om förslaget realiserades. Detta antagande baserar vi på att en stor del av deltagarna trots allt visade sig vara strategier och därmed var intresserade av högre betyg för att kunna komma in på högskola eller universitet efter gymnasiet. Skulle mer poäng innebära samma fördel, är det inte troligt att särskilt många skulle säga nej till denna möjlighet. Vi menar därför att om eleverna får mera poäng för studierna i moderna språk skulle de också själva ge språken en chans när det blir svårt eller mycket att läsa. Som det ser ut nu verkar eleverna ge upp lite för lätt och lite för snabbt när språken inte visar sig vara ämnen man kan klara utan att plugga. Ytterligare en anledning till att språken borde värderas högre är det som nämndes redan i inledningen om att alla svenska medborgare, enligt EU, bör behärska tre språk. För oss ter det sig därför underligt att denna omvärdering, eller vi kanske ska kalla det uppvärdering, inte har skett ännu. Vi trodde från början att eleverna i allmänhet skulle anse att man kan ha nytta av språk i framtiden och detta visade sig stämma med våra resultat. Det kan ju tyckas lustigt att en så pass stor del av de eleverna som faktiskt har hoppat av sina språkstudier ändå anser att det finns en poäng med att läsa språk. Här bör det dock tilläggas att en del av våra deltagare faktiskt hade hoppat av studierna i ett modernt språk för

att istället börja läsa ett annat språk. Precis som vi skrev i vår hypotes så var andelen naturvetare större som såg nyttan av att kunna ett främmande språk, än antalet samhällsvetare. Eftersom många av naturvetarna är medvetna om att deras framtida arbetsmarknad globaliseras allt mer och konkurrensen hårdnar så inser de kanske också vikten av att kunna fler språk än svenska och engelska, i högre grad än samhällsvetarna. Vi vill dock uppmärksamma att skillnaden de båda programmen emellan inte var avsevärt stor och därför troligtvis inte kan påvisa någon egentlig differens.

6.7. Tråkighet samt svårighet

När det gällde elevernas uppfattning om språkens ”tråkighet” fanns det få signifikanta skillnader, språken emellan. Överlag var det inte heller många som faktiskt ansåg att studierna hade varit roliga. Dessa resultat var väntade då vi inte tror att speciellt många elever hoppar av språket om de tycker att det är roligt, då motivation och intresse ofta går hand i hand. Det kan möjligtvis finnas ett antal elever som hoppar av språket trots att intresse finns, på grund av strategiska skäl. Dock bör vi språklärare hoppas och tro att, om intresset finns där, är det förhoppningsvis inte speciellt många elever som hoppar av, även om det skulle vara strategiskt bättre. Vad har vi lärare annars att komma med om jakten på strategiska val blir viktigare än elevernas egna intressen?

Alla respondenterna verkade dock inte tycka att språkstudierna hade varit särskilt svåra, något man annars hade kunnat tro. Här fanns exempelvis en förhållandevis stor del av både de som hade studerat tyska och franska som faktiskt tyckte att studierna hade varit ganska enkla och dessutom ytterligare några i franska som tyckte att det hade varit mycket enkelt. Italienska var det språk som hade upplevts som svårast och då bör det uppmärksammas att det är få elever som läser italienska på grundskolan och av den anledningen torde dessa elever som högst, befunnit sig på steg två. Lägre steg brukar ses som enkla men det verkar inte stämma i detta fall. De flesta av de före detta spanskstuderande uppfattade språket som varken svårt eller lätt. Att studierna i moderna språk är svåra skulle kunna vara en rimlig förklaring och möjligen en acceptabel orsak, till avhoppet, till skillnad från att de är tråkiga, men våra resultat visar på att våra respondenter i allmänhet inte verkar uppfatta språken som särskilt svåra att studera. I många av fallen anser eleverna att de var varken lätta eller svåra. Detta verkar således inte vara en av huvudanledningarna till elevernas avhopp. Det verkar istället som att många elever är lata och inte orkar fortsätta plugga när det blir tråkigt eller måhända lite mer att göra.

6.8. Önskan att läsa ett annat språk

Vi frågade också våra respondenter om de hellre hade velat läsa ett annat språk än det de hade valt men på den frågan var det få av våra deltagare som svarade ja. Vi trodde annars att detta hade kunnat vara en av anledningarna till att eleverna inte var motiverade till att läsa språket i fråga. Enligt skolverket så fanns det, som tidigare nämnts, inga direkta bestämmelser för vilka språk som ska kunna läsas utan detta är upp till varje enskild skola att bestämma själva. Detta kan innebära att elever i vissa fall kan sakna det språk de hade velat läsa, bland alternativen som finns och därför blir tvungna att välja ett annat språk som de egentligen inte är intresserade av. Detta kan i sin tur leda till att eleven från början inte har något intresse för språket och i så fall är mer benägen att hoppa av det redan vid starten. Under vår undersökning fick vi veta att två av de skolor vi hade kontakt med faktiskt hade ett samarbete när det gällde de mindre vanliga språkvalen. När det gällde exempelvis japanska så hade de

två skolorna slagit ihop sina klasser eftersom grupperna var så pass små och på så vis fick eleverna fortfarande möjligheten att läsa dessa språk.

6.9. Egentlig anledning till avhopp

Vidare i vår undersökning märkte vi att många av våra respondenter nämnde även i frågan om egentlig anledning till deras avhopp, att språkstudierna var tråkiga,. Detta var inte ett resultat som förvånade oss märkbart, snarare bekräftade det en av våra hypoteser samt tidigare studier, gällande elevernas uppfattning om orsak till deras avhopp. Skolverkets studie om attityder gentemot språkstudier hade, liksom vi, fått fram resultat som tyder på att elever hoppar av språkstudier på grund av att de tycker att det är tråkigt. Eleverna i den studien kunde inte ens motivera varför de ansåg att studierna var tråkiga. Det som dock är anmärkningsvärt är att tråkighet verkar vara ett giltigt skäl till att hoppa av studierna i moderna språk, vilket leder oss tillbaka till hur enkelt det verkar vara att hoppa av moderna språk. Så vitt vi vet kan elever inte hoppa av andra ämnen på gymnasiet för att de tycker att de är tråkiga, utan då behövs speciella skäl för att få göra detta. Nu berör vi debatten som har pågått under en längre tid, om hur språken måste börja värderas högre. Detta var, som vi tagit upp tidigare i syftet (s. 4), uppe på förslag för GY-07, som dock blev nedlagt i och med bytet av regering. Detta är emellertid inte något som vi fokuserar på i vår uppsats men vi anser det fortfarande vara viktigt att nämna i samband med våra resultat, då det visade sig att hälften av alla våra respondenter som hade hoppat av skulle kunna tänka sig att läsa mer språk om de fick mer poäng för det. Skulle detta genomföras tyder våra resultat på att fler elever skulle fortsätta sina språkstudier upp till högre nivåer än vad som sker idag. Anledningen skulle kanske fortfarande vara strategi, från elevens sida, för att få mer poäng men om det skulle leda till högre status för språken och ökade språkkunskaper hos våra elever så har vi åtminstone kommit en bit på vägen.

6.10. Brister i enkäten och genomförandet

Under och efter insamlingen av information via enkäter, upptäckte vi en del brister i utformningen samt utförandet av enkätundersökningen. Enkäten hade troligtvis givit ett mer ackurat och pålitligt resultat om vi hade haft möjlighet att gå igenom fråga för fråga med deltagarna, då det i efterhand verkar som att en del frågor missuppfattades av de medverkande. Exempelvis har troligtvis distinktionen mellan frågor om högstadiet och gymnasiet inte uppfattats helt korrekt av alla. Inte heller verkade alla elever vara medvetna om innebörden av ordet *modersmål*. Anledningen till att vi inte gick igenom enkäten fråga för fråga med eleverna, berodde på tidsbrist. Vi blev givna de sista minuterna av lektioner, och eleverna var i allmänhet inte benägna att vilja stanna kvar längre än nödvändigt. Eftersom deltagande i en undersökning alltid ska vara frivilligt hade vi inte någon rätt att be eleverna stanna kvar.

En annan faktor som gjorde att bortfallet på en del frågor i enkäten blev stort, var att relativt många av våra deltagare hade utländsk bakgrund. Detta gjorde att fråga 2 inte alltid kunde besvaras. Eftersom en del av de medverkande hade kommit till Sverige förhållandevis nyligen hade de inte gått på det svenska högstadiet. Följaktligen blev där ett visst bortfall på frågorna gällande högstadiestudier.

Hade vi haft mer tid på oss hade vi även velat få en chans att ta kontakt med språklärare innan terminen började. Sedan skulle vi ha kommit tillbaka i januari för att lärarna då hade kunnat dokumentera vilka elever som hade hoppat av under terminens gång då vi på en av skolorna fick veta att de flesta avhoppet sker efter jul- eller sommarlov.

Vi medger att urvalet av elever eventuellt inte har varit det bästa ur randomiseringssynpunkt men detta har sin förklaring i den tidigare beskrivna svårigheten att överhuvudtaget lokalisera och få kontakt med de elever som hade hoppat av sina språkstudier. Eftersom två av de klasser vi använde oss av var språkklasser, som hade samlat upp elever som hade hoppat av studier i andra språk, kan detta till viss del förklara den sneda fördelningen i avhopp mellan olika språk. En av dessa grupper var en tyskkurs medan den andra var en franskgrupp. Detta kan vara en av anledningarna till det stora antalet elever i vår undersökning som hade hoppat av spanska. Trots våra problem gällande randomisering är vi nöjda med fördelningen mellan könen, då vår studie består av 36 stycken flickor och 39 stycken pojkar.

6.11. Slutsats

Vår slutsats av denna undersökning blir följaktligen att, i och med de moderna språken avsaknad av status tar många elever inte dessa studier på allvar. Naturligtvis spelar läraren en stor roll i alla ämnen, men denne borde inte få spela en större roll inom de moderna språken än i andra ämnen. Inte heller borde det vara så enkelt, som det ter sig vara, att hoppa av studier i moderna språk. Att elever hoppar av de moderna språken på grund av att de anser att det är tråkigt utan att egentligen kunna motivera varför, är ett helt oacceptabelt skäl som idag godtas alltför ofta. Som blivande språklärare vill vi att språken ska få samma ställning som andra ämnen i den svenska skolan. Här ligger ansvaret, inte bara hos oss språklärare utan också hos Skolverket och Sveriges regering, att ändra den nuvarande situationen och göra studier i moderna språk mer attraktiva för blivande gymnasieelever. Alla har vi något att vinna på detta då vi alltmer kommer att ha behov av flerspråkiga svenska medborgare. Om eleverna bara har tålamod att fortsätta till högre steg i språken kommer de också få uppleva hur roligt det faktiskt är när man börjar kunna använda språket på riktigt!

Det vi tar med oss från denna undersökning, ut i yrkeslivet, är framförallt att dokumentera de eventuella avhopp som kommer att göras i våra språkkurser. Vi ser det också som mycket viktigt att verkligen försöka få eleverna att stanna kvar i språkstudierna tills de kommer till lite högre steg för att de verkligen ska kunna uttrycka sig och förstå hur roligt det är när man lär sig ett nytt språk. Dessutom anser vi det vara av stor relevans att finna sätt att undervisa i moderna språk som gör att arbetsbördan för eleverna i dessa ämnen inte känns avsevärt mycket större och tyngre jämfört med andra ämnen, vilket leder till att de av strategiska skäl byter bort språken. Dessa sätt att undervisa hoppas vi kunna finna med hjälp av våra elever, genom att ha en öppen dialog och vara lyhörda för deras synpunkter och önskningsar.

KÄLLFÖRTECKNING

Dentler, S., Molander Beyer, M., Thorson, S. (2003). *Goddag enfald eller välkommen mångfald...? Varför vill inte gymnasieeleverna läsa moderna språk?* LMS Lingua, 4, 24-30.

Edlert, M., Bergseth, E. (2003). *Attitydundersökning om språkstudier i grundskola och gymnasieskola*. Stockholm. Skolverket. Andreas Lund & Co AB.

Enkvist, I. (2005). *Trängd mellan politik och pedagogik*. S.38-43. Hedemora/Möklinta. Gidlunds förlag.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Wängnerud, L. (2003). *Metodpraktikan : konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm. Norstedts juridik.

Holme, I. M., Solvang, B. K. (1997). *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund. Studentlitteratur.

Malmberg, P. (2001) *Språksynen i dagens kursplaner. Språkboken. En antologi om språkundervisning och språkinläring*. Stockholm: Liber. Skolverket.

Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Thorson, S., Molander Beyer, M. & Dentler, S. (2003). *Språklig enfald eller mångfald...? En studie av gymnasieelevers och språklärares uppfattningar om elevers val av moderna språk*. Göteborgs Universitet: UFL-rapport.

Elektroniska referenser

Council of Europe, hämtat 2007-01-18.

http://www.coe.int/T/DG4/Portfolio/?L=E&M=/main_pages/introduction.html

GY 2007 (2006). Hämtat 2006-05-10.

http://www.arbetslivskola.info/dokument/GY07_060309.pdf

Lpf 94, hämtat 2007-01-19.

[http://www.skolverket.se/sb/d/193/url/0068007400740070003a002f002f007700770034002e0073006b006f006c007600650072006b00650074002e00730065003a003800300038003002f00770074007000750062002f00770073002f0073006b006f006c0062006f006b002f0077007000750062006500780074002f0074007200790063006b00730061006b002f005200650063006f00720064003f006b003d0031003000370031/target/Record%3Fk%3D1071](http://www.skolverket.se/sb/d/193/url/0068007400740070003a002f002f0077007700770034002e0073006b006f006c007600650072006b00650074002e00730065003a003800300038003002f00770074007000750062002f00770073002f0073006b006f006c0062006f006b002f0077007000750062006500780074002f0074007200790063006b00730061006b002f005200650063006f00720064003f006b003d0031003000370031/target/Record%3Fk%3D1071)

Läraryrket & Lärarnas Riksförbund. (2006). *Alla har rätt till utbildade lärare. En rapport om andelen lärare i skolår 7-9 som har rätt lärarutbildning*. Hämtat 2006-11-28.

www.lararforbundet.se

Montalbán, F., Á., Albanesi, L. (2004). *La enseñanza del español en Suecia*. Centro Virtual Cervantes. Hämtat 2006-05-10.

http://cvc.cervantes.es/obref/anuario/anuario_04/alvarez_albanesi/default.htm

Myndigheten för skolutveckling (2003). *Avhopp från språkstudier en fråga om motivation*. Stockholm. Hämtat 2006-05-09. www.skolutveckling.se

Skolverket (2005). Språk-pm, hämtat 2006-05-10.
http://www.skolverket.se/content/1/c4/29/47/Sprak_PM20050517.pdf

Skolverket 1, hämtat 2006-11-15.
<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0607&infotyp=8&skolform=21&id=MSPR&extraId=>

Bilaga 1

Enkät om studier i moderna språk

1. Kön

- Tjej
- Kille

2. Vilket språk/Vilka språk läste du på högstadiet?

- Franska
- Italienska
- Spanska
- Tyska
- Svensk-engelska
- Annat: _____

b) Hur länge läste du språket/språken? Om du hoppade av det; när gjorde du det och varför?

---

c) Vilket betyg fick du i det språket/språken?

Språk 1

-                    IG   G   VG   MVG

Språk 2

-                    IG   G   VG   MVG

3. Vilket språk hoppade du av från på gymnasiet?

- Franska
- Italienska
- Japanska
- Ryska
- Spanska
- Tyska

- Annat: _____

4. Vilket steg var du på när du hoppade av?

- Steg 1
- Steg 2
- Steg 3
- Steg 4
- Steg 5
- Steg 6
- Steg 7

5. Skulle du ha velat läsa något annat språk än det du valde? Om ja, vilket?

_____

6. Bytte din språkgrupp lärare under den tid som du läste språket?

- Ja
- Nej

b) Om ja, hur många gånger?

- 1
- 2
- 3
- 4 eller fler

7. Hade läraren, enligt dig, någon roll i ditt avhopp?

1
ingen alls

2

3

4

5
stor roll

b) Om du anser att läraren hade en roll, vilken?

_____
_____
_____

8. Hur var språkstudierna enligt dig?

1   2   3   4   5
mycket tråkiga   mycket roliga

9. Hur svåra var språkstudierna, enligt dig?

1   2   3   4   5
våldigt enkelt   väldigt svårt

b) Om du på förra frågan svarade 4 eller 5, hade du kunnat tänka dig att gå kvar i språkvalet om du hade fått extra hjälp?

- Ja
- Nej

10. Hur mycket anser du att du var tvungen att plugga när du pluggade språket?

- Inget alls
- Mindre än 1 timme/vecka
- 1-2 timmar/vecka
- 3-4 timmar/vecka
- Mer än 4 timmar/vecka

11. Påverkades du av någon när du gjorde ditt språkval?

- Ja, av kompisar
- Ja, av familjen
- Nej

12. Hade du varit mer motiverad att läsa språk om du fick mer poäng för det, för att sedan ha lättare att komma in på universitet/högskola etc.?

- Ja
- Nej

13. Tycker du att ditt avhopp var strategiskt d.v.s. att du hoppade av språket för att istället välja ett annat ämne där du kan få ett högre betyg?

- Ja
- Nej

14. Tror du att du skulle kunna ha någon nytta av språk senare i livet?

- Ja
- Nej

15. Vad anser du var den egentliga anledningen till att du hoppade av ditt språkval.

---

16. Vilket är ditt modersmål?

---

17. Vilket program läser du?

---

18. Vad fick du senast för betyg i:

engelska

- IG G VG MVG

matematik

- IG G VG MVG

svenska

- IG G VG MVG

estetisk verksamhet

- IG G VG MVG

idrott och hälsa

- IG G VG MVG

naturkunskap

- IG G VG MVG

religion

- IG G VG MVG

samhällskunskap

- IG G VG MVG

Tack för din medverkan!

Bilaga 2

Redogörelse för antal avhoppande flickor respektive pojkar som studerar på vilket program

			Program			Total
			Samhällsvetenskapliga programmet	Naturvetenskapliga programmet	99,00	
Kön	Flicka	Count	32	3	1	36
		% within Kön	88,9%	8,3%	2,8%	100,0%
	Pojke	Count	23	16	0	39
		% within Kön	59,0%	41,0%	,0%	100,0%
Total		Count	55	19	1	75
		% within Kön	73,3%	25,3%	1,3%	100,0%

Redogörelse för antal avhoppande elever med annat modersmål än svenska

			Modersmål			Total
			Svenska	Annat	Ej svar	
Kön	Flicka	Count	26	9	1	36
		% within Kön	72,2%	25,0%	2,8%	100,0%
	Pojke	Count	32	6	1	39
		% within Kön	82,1%	15,4%	2,6%	100,0%
Total		Count	58	15	2	75
		% within Kön	77,3%	20,0%	2,7%	100,0%

Bilaga 3

Jämförelse mellan könen beroende på vilka som kan tänka sig studera språk om de får mer poäng för det

		Merpoäng			Total	
		Ja	Nej	99,00		
Kön	Flicka	Count	23	12	1	36
		% within Kön	63,9%	33,3%	2,8%	100,0%
	Pojke	Count	22	16	1	39
		% within Kön	56,4%	41,0%	2,6%	100,0%
Total		Count	45	28	2	75
		% within Kön	60,0%	37,3%	2,7%	100,0%

Bilaga 4

Jämförelse mellan programmen beroende på vilka som kan tänka sig studera språk om de får mer poäng för det

			Merpoäng			
			Ja	Nej	99,00	Total
Program	Samhällsvetenskapliga programmet	Count	36	18	1	55
		% within Program	65,5%	32,7%	1,8%	100,0%
	Naturvetenskapliga programmet	Count	9	9	1	19
		% within Program	47,4%	47,4%	5,3%	100,0%
	99,00	Count	0	1	0	1
		% within Program	,0%	100,0%	,0%	100,0%
Total		Count	45	28	2	75
		% within Program	60,0%	37,3%	2,7%	100,0%

Bilaga 5

Redogörelse för antal elever från respektive språk som hellre skulle ha velat studera något annat modernt språk

		Annat språk			Total	
		Ja	Nej	99,00		
Gymspråk1	Tyska	Count	3	6	0	9
		% within Gymspråk1	33,3%	66,7%	,0%	100,0%
	Franska	Count	6	6	0	12
		% within Gymspråk1	50,0%	50,0%	,0%	100,0%
	Spanska	Count	15	21	1	37
		% within Gymspråk1	40,5%	56,8%	2,7%	100,0%
	Italienska	Count	4	8	0	12
		% within Gymspråk1	33,3%	66,7%	,0%	100,0%
	Annat	Count	1	0	0	1
		% within Gymspråk1	100,0%	,0%	,0%	100,0%
	Japanska	Count	0	1	0	1
		% within Gymspråk1	,0%	100,0%	,0%	100,0%
	99,00	Count	0	3	0	3
		% within Gymspråk1	,0%	100,0%	,0%	100,0%
Total	Count	29	45	1	75	
	% within Gymspråk1	38,7%	60,0%	1,3%	100,0%	

Bilaga 6

Tabell över elevernas syn på hur roligt/tråkigt studierna i moderna språk hade varit.

		Rolighet					Total	
		Mycket tråkigt	Ganska tråkigt	Varken eller	Ganska roligt	Mycket roligt		
Gymnspråk	Tyska	Count	4	4	1	0	0	9
		% within Gymnspråk 1	44,4%	44,4%	11,1%	,0%	,0%	100,0%
	Franska	Count	4	6	2	0	0	12
		% within Gymnspråk 1	33,3%	50,0%	16,7%	,0%	,0%	100,0%
	Spanska	Count	16	11	8	2	0	37
		% within Gymnspråk 1	43,2%	29,7%	21,6%	5,4%	,0%	100,0%
	Italienska	Count	1	6	2	2	1	12
		% within Gymnspråk 1	8,3%	50,0%	16,7%	16,7%	8,3%	100,0%
	Annat	Count	1	0	0	0	0	1
		% within Gymnspråk 1	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	Japanska	Count	1	0	0	0	0	1
		% within Gymnspråk 1	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	99,00	Count	1	1	1	0	0	3
		% within Gymnspråk 1	33,3%	33,3%	33,3%	,0%	,0%	100,0%
Total		Count	28	28	14	4	1	75
		% within Gymnspråk 1	37,3%	37,3%	18,7%	5,3%	1,3%	100,0%

Bilaga 7

Tabell över elevernas åsikt om svårighetsgrad på språkstudierna.

		Svårighet					Total	
		Väldigt enkelt	Ganska enkelt	Varken eller	Ganska svårt	Väldigt svårt		
Gymspråk1	Tyska	Count	0	3	3	1	2	9
		% within Gymspråk1	,0%	33,3%	33,3%	11,1%	22,2%	100,0%
	Franska	Count	1	3	3	4	1	12
		% within Gymspråk1	8,3%	25,0%	25,0%	33,3%	8,3%	100,0%
	Spanska	Count	3	5	15	12	2	37
		% within Gymspråk1	8,1%	13,5%	40,5%	32,4%	5,4%	100,0%
	Italienska	Count	0	1	5	3	3	12
		% within Gymspråk1	,0%	8,3%	41,7%	25,0%	25,0%	100,0%
	Annat	Count	0	0	0	1	0	1
		% within Gymspråk1	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%
	Japanska	Count	0	1	0	0	0	1
		% within Gymspråk1	,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	99,00	Count	0	1	2	0	0	3
		% within Gymspråk1	,0%	33,3%	66,7%	,0%	,0%	100,0%
Total		Count	4	14	28	21	8	75
		% within Gymspråk1	5,3%	18,7%	37,3%	28,0%	10,7%	100,0%